

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izaja vsak dan ajutra, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2999

SLOVENE

Železo in premog

V zalozbi R. Oldenburg je izšla te dni zani-
miva in zelo poučna knjiga o »Vplivu premoga in
vojne na svetovno vojno in na mirovne pogodbe«,
ki jo je napisal Ferdinand Friedenberg. Sicer je
to dejansko pogrevanje strašnih dogodkov, na ka-
tere bi bilo najbolje, da bi čimprej pozabili, toda
zbrana dejstva zadobijo svojo posebno važnost
tudi v današnjem času, ker nam odkrivajo za ve-
čino človeštva zastirala zakolja, kjer so bili stor-
jeni odločilni sklepi ne samo glede zadnje sve-
tovalne vojne, marveč kjer se tudi danes sklepajo
usodne smerice, po katerih se razvija sodobna
svetovna politika.

Kljub veliki duhovni izobrazbi, s katero se
danes lahko ponasamo, kljub obsejnim znanju go-
spodarskih in političnih dejstev, smo vseeno ostali
v glavnem še zelo otroško naivni v presojanju
svetovnih političnih dogodkov. Obnašamo se kot
gledalci v gledališču, ki se divijo krasotam, ki se
v ožarjenih lučih pojavljajo na odru, pri tem pa
pozabljamo, da je vse umetno pripravljeno, da
vpliva na občinstvo in da stoji za kulisami stroj-
nik, ki vrti kolesca ali pritiska na gumb, da se
spreminjajo slike obsejane od drugobarnih luči,
ki jim gledalec, pozabivši na dejansko resnico,
navdušeno ploška. Svetovna politika se pomeče
po tračnicah, ki jih polagajo, nevidni za javnost,
redki gospodarski in politični »strojniki«. Polaga-
nje političnih prog je včasih mučno, utrudljivo,
naravnost odurno. Najbolj sirove lasnosti človeka
se včasih spopadejo in v grdem boju zmaga le
sila, če zmaga ni mogla priboriti laž. Toda javnost,
otroško preprosta javnost pa potrebuje kaj dru-
gega, kaj privlačnega. Njej je treba bengaličnih
opjev, ki jo okrutno sirovo borbo v senci olep-
šajo. Zato so pa »politični strojniki« iznašli celo
vrsto zapečevljenih idealov, s katerimi prav po
gledališko običejo svoje borbe. Zaščita manjšin,
varstvo svobode vesti, boj za vzvišene ideale člo-
večanskih pravic, obramba malih in zatiranih, pra-
vica do samoodločevanja in podobno, to so du-
hovne lepote, ki jim človeštvo rajši ploška in se
za nje navdušuje. V senci skriti strojniki jih po
potrebi gledalcev spreminja na političnih pozor-
nicah in jih razsvetljuje enkrat bolj, drugič manj,
kakor pač zahteva dozorelost politične dvorane.

V zgoraj imenovani knjigi nam je pisatelj po-
vedal — kar smo že mnogokrat v drugi zvezi tudi
v našem listu poudarjali — da so svetovno vojno,
na katero se z grozo spominjamo, pripravili drugi
strojniki in da pri urejevanju novega političnega
zemljevida niso odločevali samo čisto idealni vi-
diki. Premog in železo, dve najbolj važni naravni
bogastvi, sta vzbujala pohlepe, trdme, mrzle in
neusmiljene pohlepe, ki so odločilno vplivali na
pripravo in na potek svetovne vojne in ki
tudi danes — ne vdačimo se praznim sanjam —
zopet tiho delujejo daleč od nas in morda zopet
pripravljajo krvoprelitja v imenu velikih duhovnih
dobrin, ki jih rabijo za krinko, s katero vjamajo
najbolj idealne sile lahkovernega človeštva, da jih
vperejo v svoje nevidne politične vozove.

Anglež Churchill je svoje dni povedal, da tisti,
ki ne pozna vprašanja petroleja, ne bo nikdar
razumel svetovne vojne niti velikega dela mirovnih
pogodb. Danes ponavlja isto trditve tudi Frieden-
burg za premog in železo. Politične zgodovine
svetovne vojne in povojne dobe ne bo mogel nikdo
pravilno podati, ako ni istočasno temeljito proučil
tudi gospodarske zgodovine in to s posebnim ozi-
rom na ona naravna bogastva, ki so za našo go-
spodarsko dobo najbolj važna. Največji, za našo
blagov. kulturo najvažnejši naravni bogastvi pa sta
premog in železo. Država, ki danes nima premoga
in železa v svojih lastnih mejah, ne more postati
velikot. Država, ki nima teh dveh gospodarskih
sredstev, je v tekmovanju med narodi obsojena
na zastoj in bo lahka žrtev sosednih pohlepov.
»Zato je umljivo,« pravi pisec, »da so tri države,
ki so najbogatejše na premogu, tudi politično naj-
močnejše.« Zedinjene države, Anglija in Nemčija
imajo največja bogastva na premogu, saj presega
njihov premožni pridelek tri četrtine svetovnega
prideka. Kje bi bila ostala Nemčija po francosko-
nemski vojni, če ne bi bila imela lastnega pre-
moga, če ne bi bila imela železa? Kje bi se bila
mogla dvigniti tako visoko, da je nastopila kot
nevarna tekmovalka Anglije v izdelavi svoje nara-
tačajoče industrije? Kdaj bi se bila Anglija odlo-
čila, da nastopi proti Nemčiji v svetovni vojni,
če bi je ne bilo strah, da bo nemška industrija,
ki je črpala osvajačo moč iz lastnih premožnih
in železnih rudnikov, enkrat ugasnila peči po
angleških tovarnah in zanesla bedo v angleške
domove? Kje bi bila danes Anglija in vse njeno
svetovno cesarstvo, da nima na svojih otokih
ogromnih premožnih skladišč, ki kurijo njene
tovarne in ki spravljajo v njeno odvisnost države,
ki pri njej premog kupujejo. Kje bi bila moč Ze-
dinjenih držav, če bi morale vse premog, vse že-
lezo uvažati čez mejo, ki jo lahko po svoji volji
zapre pohlepni sosed?

Potek svetovne vojne je pokazal, da se je
Nemčija lahko tako dolgo borila, ker je imela svo-
jega premoga dovolj in ker je mogla dovoz železa
kupiti s premogom, ki ga je pošiljala državam na
obronkih svoje meje, ki so za to lahko ostale v
bojnem meteu nevtiralne. Ko so Rusiji odrezali
dovoz premoga in industrije, jo je v kratkem po-
teptal boljševizem. Če bi bile Nizozemska, Danska
ali skandinavke države popolnoma odvisne od
angleškega premoga, kje bi bile mogle vztrajati v
nevtiralnosti? Najbolj je tudi v vprašanju premoga
in železa ležati vzrokovi, zakaj se je Italija kljub
drugim pogodbam pridružila francoski skupini
držav proti Nemčiji. Tukaj tudi je treba ležati
odločilni vzrokovi, zakaj se je v vodstvu vojne
Nemčija tako pogajala, da jo zanesa na ozemlja
svojih nasprotnikov. V severni Franciji so najbo-
gatejši železni rudniki in neizmerna premožna
bogastva. Te vzeti in zasesti, o tem je sovražnik
najbolj prizadel. V šleziji so velika premožna
ležišča in bogati železni rudniki. Vzeti in zasesti.
Sovražnik je s tem za toliko revnejši. Na bal-
kanski fronti so vlekli nemško vojsko naprej še
neizčrpani rudniki, poleg velikih žitnih skladišč
Romunije seveda.

Pri sklepanju miru so iste sile vplivno odlo-
čevali. Kako Nemčijo oslabil? S tem, da ji od-
zamenemo njene premožnosti, Posaarska bogastva
spadajo semkaj. Zasedba Porurja ima isto ozadje.
Delitev šlezjskih premožnih in železnih rudni-
kov so zahtevali isti ozi, mnogo, mnogo manj pa
so odločevali ozi na modre oči Poljakov, ki so

Zasedanje Zveze narodov

Odmev jugoslovanske pritožbe

Po vsem svetu je vtis naše note silen - Kaj bo storila Zveza narodov

Zeneva, 23. nov. c. Danes je ves dan v Ženevi
bilo govora samo o pismu, ki ga je včeraj predal
tajništvu Zveze narodov jugoslovanski zunanji mi-
nister Jevtič. Zelo je bilo opaženo, da je Jevtič
vložil pismo prej, nego je bilo napovedano. Vobče
se sodi, da bo debata o jugoslovanskem protestu
pospešena in da ni izključeno, da bo sklicano za-
sedanje prej nego 21. januarja. To dejstvo se pa
očituje predvsem iz dveh razlogov. Na eni strani
se čuti Madjarska silno užaljena in zahteva pospe-
šeno preiskavo. Na drugi strani pa se povdarja, da
je ton jugoslovanske vloge mnogo jasnejši in od-
ločnejši, nego se je v začetku pričakovalo.

Madjari

Takoj nato, ko je bila vložena vloga jugoslo-
vanske vlade, je bilo namreč zelo opaženo, da je
madjarski delegat dr. Eckardt javno izjavljal v
hodnikih ženevske palače, da bo Madjarska sedaj
od svoje strani zahtevala, da bo pospešena debata o
jugoslovanski vlogi. Dr. Eckardt je dal pri tem ve-
deti, da izjavlja to v imenu madjarskega minist-
skega predsednika Göbosa.

Danes so ves dan ugibali o tem, kdo bo sedaj
prevzel iniciativo, da pospeši debato o vsebini
jugoslovanske note. Madjarska delegacija je po-
polodne zopet dala vedeti časnikařem, da bo za-
htevala pospešene debate pred svetom Zveze na-
rodov. V krogih tajništva Zveze narodov pa po-
vdarjajo, da se sedaj ne more začeti z razgovori
tehnične vsebine, dokler jugoslovanska vlada ne
vloži še spomenice z dokazilnim gradivom. Iz kro-
gov jugoslovanske delegacije se je nato izvedelo,
da jugoslovanska vlada ne bo predložila spomenice
pred ponedeljkom. Madjarska delegacija pa čaka na
odločitev svoje vlade v Budimpešti, ki je popoldne
tudi prispela in ki nalaga madjarski delegaciji, da
naj počaka, dokler Jugoslavija ne preda še doka-
zilnega memoranduma.

Povsem pa se zdi, da se debata ne bo mogla
tako zelo pospešiti, da bi mogla izzvati sklicanje
izrednega zasedanja Zveze narodov pred januar-
jem. Edino, kar se lahko doseže, bi bilo to, da bi
se izredno zasedanje začelo že 10. januarja in ne
21. januarja, kakor je bilo prvotno zamišljeno.
Tudi madjarska delegacija uvideva tehnično ne-
možnost pospešenega zasedanja in izjavlja, da želi
razčiščenja zato čim prej, da ne bi bila izpostav-
ljena časopisnim napadom, preden ni vse razči-
ščeno.

Zeneva, 23. nov. c. Kakor se izve v večernih
urah, hoče madjarska vlada na vsak način pospe-
šiti, da se začne z debato o jugoslovanski vlogi;
čimprej. Madjarska vlada bo baje zahtevala po-
spešen postopek, ki ga pravilnik Zveze narodov
tudi predvideva.

V Italiji

Rim, 23. nov. b. Jugoslovanski demarši pri
Zvezi narodov, ki sta se ji priključili še ostali dve
državi, članici Male zveze, Češkoslovaška in Ro-
munija, je posvetil fašistični tisk dalje komentarje,
v katerih se obžaluje, da se vprašanje o marsej-
skem atentatu razpravlja pred ženevsko medna-
rodno ustanovo. Italija trdi, da ostane dosledna
svojemu intimnemu političnemu sodelovanju s Ma-
djarsko in da se bo sedaj, ko je prišla vsa stvar
pred Zenevo, pripravila na delovanje, da se pro-
blemi vseh emigracij, ki delujejo pri raznih tero-
rističnih podvigih, razpravljajo skupaj in tudi raz-
čišči.

Značilen je v tem pogledu članek uradnega
organa zunanjega ministertva »Giornale d'Italia«,
ki pravi: Proučitev tega problema je koristna in
potrebna zato, ker se bodo lahko razčistila vpraša-
nja in pokreti, na katere se je že večkrat opozar-

Italijansko-francoski sporazum

Načrt pogodbe je že v Rimu

Rim, 23. nov. TG Francoski poslanik v Rimu
grof de Chambrun je prinesel seboj iz Pariza že
docela izdelan načrt pogodbe, ki jo ima pa Lavalo-
vem nalogu predložiti Mussoliniju in ki naj bo po-
dloga za nadaljna pogajanja za ustanovitev »miro-
vne erte od Atlantika do Črnega morja«, kot se
načrt pogodbe v uvodu izrecno izraža.

V prvem delu predlaga francoska vlada ne-
katere pereče rešitve ob tunizijski in libijski meji
v Afriki ter koncesije glede italijanskega nadzor-
stva nad Abesinijo. O kakšni odstotitvi fran-
coskih afriških kolonij v Tibetiju ali v Džibutiju v
načrtu pogodbe ni govora, ampak so rešene le ne-
katere sporne točke v obsejnem prometu v Afri-
ki in dobe Italijani nekatere pravice naseljevanja
v Tuniziji in saharški Alžiriji.

želeli k novo prebujeni domovini. Šele ko je An-
glija opazila, da se na škodo Nemčije gradi fran-
coska premoč v premožu in železu, se je njena
vlada zgnila. Nismo še pozabili grozilnega pisma
rajnega zunanjega ministra lorda Curzona, ki je
zajenja francoske zasedbe Porurja z odpo-
slanjem bojnih ladij in enega armadnega zbora,
ako Francija Porurja ne izprizni, oziroma da
otipljiva jamstva, da ga bo zapustila. Angliji ni
bilo za kakšna sentimentalna čustva do Nemcev
ali Francozov, njo je skrbela le nevarnost, da ne
dobi novega, na premožu in železu bogatega tek-
meča na mestu zrušene Nemčije. Boljše je, da ima
Nemčija premož, Francija pa železo in da je med
njima težko premostljiv prepad. Ob vstajanju nove
Nemčije Anglijo zopet skrbi, da bi se z vrnitvijo
Posaaria zopet ne obogatila pravica. Temu prirer-
no se ona obnaša tudi sedaj pri sejah Zveze na-

jalo, pa so evropske vlade onostavno prešle čez ta
opozorila. Nihče ne more računati s tem, da bi se
mednarodna diskusija lahko omejila samo na me-
narodno organizacijo, ki ima na vesti marsejski
zločin, kajti pred tem atentatom je bila že cela vrsta
strašnih zločinov in poskusov, da se skali medna-
rodni mir.

List obširno našteva vse zločine zadnjih let in
poudarja, da so številni atentati proti šefu italijan-
ske vlade Mussoliniju bili pripravljeni na Franco-
skem od protifašističnih organizacij, ki jih kot po-
litične emigrante še sedaj podpira in ščiti močan
francoski činitelj. V vrsto terorističnih akcij, ki ka-
lijo mednarodni mir, smatra ta list tudi delovanje
proti fašizmu v Julijski Krajini. List na koncu po-
edarja umor avstrijskega zveznega kancelerja dr.
Dollfusa in ostro napada Nemčijo, ki je pomagala
avstrijskim narodnim socialistom, ko so prelivali
kri svojih sobratov. Pri tem list poudarja, da so
avstrijski hitlerjevci bili poraženi in niso bežali
samo v Nemčijo, temveč tudi v sosednje države. Na-
dalje list našteva številne podvige mednarodnega
značaja. List trdi, da bi bila razprava v Ženevi
brez konca in kraja, če bi se hoteli razčistiti vsi
zločini in teroristične akcije pred Zvezo narodov.
Za sedaj je treba samo poudariti, pravi list na-
dalje, da marsejski dogodek, ki je povzročil dvema
državam nenadomestljivo izgubo in spravil v ža-
lost vso Evropo, ni osamljen, temveč le nov dogo-

„Echo de Paris“ napada Lavala

Francija se odmiče? „Temps“ trdi, da so to lažnjive intrige

Pariz, 23. nov. b. »Echo de Paris« objavlja oster
napad na francoskega zunanjega ministra Lavala
zaradi njegovega oklevanja v velikih vprašanjih,
kjer vse čaka na odločitev Francije. Glede jugoslo-
vanske pritožbe v Ženevi pa piše dobesedno sle-
deče:

»Jugoslavija se je pritožila proti Madjarski.
Pritožba je bila izročena s prošnjo, naj se postavi
na dnevni red. Toda zdi se, da bo spomenica, ki
vsebuje tako strašne obtožbe in ki tako hudo ob-
remenjuje Madjare, še spremenjena. Vedno bolj
jasno postaja, da smo začeli mi Francozi v tem
vprašanju, kljub lepim besedam, ki smo jih trošili
na vse strani, zavzemati stališče neinteresiranih
gledalcev in da se trudimo, kako bi mogli ostati
čim dalje proč od obeh nasprotnikov. Kaj pa se to
pravi! Ali ni bil umorjen tudi francoski minister
in ali kralj Aleksander ni izgubil svojega življe-
nja na naši zemlji? Tudi mi smo za to, da ni treba
preveč potiskati razvoja in se prenamagati. Toda mi
tudi ne smemo napravljati vtisa, kakor da želimo,
da bi obtožba popolnoma zvidenela. Ali naj mar
naši prijatelji mislijo, da se bojimo braniti njihovo
pravo, da nas je strah braniti njihovo in tudi
svojo lastno pravo, in da trepetamo pred tem, da
bi povedali vsemu svetu vse podrobnosti o udarcu,
ki je padel tudi po nas? Morilec so prišli iz tabo-
rišča na Madjarskem. Italijanski poslaniki so po-
vedali v Londonu in v Parizu, da Italija ne želi
biti vmešana v zadevo. Prav! Mi smo za to. Toda
naj nikar ne zahteva od nas, da jo podpiramo v
težnji, da naj odpade tudi obtožba Madjarske. Na
tej poti ji ne moremo, ji ne smemo slediti. Laval
naj pove jasno in odločno, kaj o tem misli. Fran-
cija in naši prijatelji čakajo na njegovo besedo!«

Pariz, 23. nov. AA. V zvezi s pisanjem pari-
ških listov o podpori Jugoslaviji s strani Francije
velja omeniti tudi pisanje snočnjega »Tempsa«.»
Snočnji dolgi sestanek med gg. Lavalom in za-
stopniki Male zveze ter Balkanskega sporazuma,«
pravi list, »je dal priliko ugotoviti, da je v zvezi vsem

dek v vrsti prejšnjih terorističnih podvigov. Iz tega
stališča je to vprašanje zares evropskega značaja
ki ga je treba skrbno proučiti in resno očistiti.

Na Češkoslovaškem

Praga, 23. nov. b. Večina praških listov še ne
komentira jugoslovanske demarše, tekst pisma, ki
ga je izročil jugoslovanski zunanji minister Jevtič
tajniku Zveze narodov, pa objavljajo v celoti. Iz
naslovov se vidi, da je Mala zveza odločno ob
strani Jugoslavije ter da je Češkoslovaška priprav-
ljena, da izvede začetno skupno delovanje do kon-
ca. Samo legionarski list »Narodni Osvobodenci«
piše v uvodniku, da v nobenem slučaju in za no-
beno ceno ni treba dovoliti, da se prične z novi-
mi običaji politične borbe, tako, da posamezne
skupine držav zberejo skupaj emigrante drugih
držav in da jih uporabljajo v svoje svrhe. Če se
bo uveljavil ta način politične borbe, potem ne
bo več meje med vojnimi stanjem in mirom, kakor
tudi ne med mednarodno vojno in revolucijo. Na-
stal bo samo kaos neodgovornih. Naloga, ki čaka
danes evropske politike ni lahka, toda kakor
nikdar doslej, imajo politiki za seboj javno mne-
nje vse Evrope. Za ohranitev mira v Evropi bi
bilo boljše, če bi zapad zvedel vse ono, kar je
znano danes Jugoslaviji, Češkoslovaški in Romu-
niji.

tendenčnim glasovom, ki so se razširili iz Ženeve.
Francija čvrsto na strani Jugoslavije.

Podobno piše tudi »Paris Soir«, ki pobija laž-
njive glasove, ki se iz prozornih spletkarskih na-
menov razširjajo te dni.

Čuden članek „Excelsiora“

Rim, 23. nov. c. Rimski časopisi na zelo vidnih
mestih prinašajo izjavo, ki jo je podal Laval na
kolodvoru, ko se je vrnil iz Ženeve. Prisotnim ita-
lijanskim časnikarjem je Laval znova poudaril, da
je za potek francosko-italijanskih razgovorov na-
d vse optimističen. Zadolgoleten je tudi nad potekom
razgovorov v Ženevi in je prepričan, da ne more
noben problem, ki se sedaj obravnava v Ženevi,
spraviti evropskega mira v nevarnost. Italijanski
časopisi poudarjajo tudi oni del iz članka današ-
njega »Excelsiora«, v katerem pravi, da Francija
in Italija nikakor ne smeta dopustiti, da bi se de-
bata v zvezi z jugoslovansko noto v Ženevi izrabila
proti začetni politiki zblizavanja med Francijo in
Italijo. Dolžnost zaveznikov in Italije je, da budno
pazijo, da se ne bodo dali izrabiti od onih, ki imajo
interes na tem, da se prepadi med Italijo in Fran-
cijo pogljobijo.

Posvetovanja v Parizu

Pariz, 23. nov. c. Laval je danes sprejel naj-
prej poljskega veleposlanika v Parizu de Chlapow-
skega, s katerim se je zelo dolgo razgovarjal o
sklenitvi vzhodnega pakta. Govorjeno je bilo pred-
vsem o tem, kdaj naj bi bila v Varšavi predana
nota francoske vlade kot odgovor na poljski me-
morandum iz meseca septembra. Zdi se, da bo
Laval predal to noto osebo ministru Becku v Že-
nevi prihodnji teden. Nato je Laval sprejel ru-
skega odpravnika poslov Rosenberga in se z njim
zelo dolgo razgovarjal o istih vprašanjih, kakor s
poljskim veleposlanikom. Nato je Lavala obiskal
avstrijski poslanik v Parizu. Govorila sta baje o
prihodnjem obroku avstrijskega posojila.

Saarbrücken, 23. nov. b. Predsednik vladne ko-
misije Knox je odpotoval v Zenevo, da prisostvuje
razpravi o saarskem problemu pred Svetom Zveze
narodov.

Komintern in marsejski zločin

London, 23. nov. b. »Morning Post«, ki kakor
sploh vse angleško časopisje, zelo natančno zasle-
duje razvoj dogodkov v Ženevi, je objavila članek,
ki izraža mnenje, da je tudi moskovska komuni-
stična internacionala zelo globoko vmešana v mar-
sejsko žaloigro. Kajti aretirani atentatorjev po-
močnik Ivan Raič je bil uradni zastopnik jugoslo-
vanskih komunistov pri moskovski centrali »Ko-
mintern«. V decembru 1933 je Raič govoril na 13.
kongresu »Komintern« in se je v svojem govoru
bahal nad uspehi komunistov. Ustaška organiza-
cija da se je udeležila dogodkov in Lik v jeseni
1932 po nalogu in s pomočjo jugoslovanskih komu-
nistov. V svojem nadaljnjem govoru je Raič zahte-
val od »Komintern«, naj vendar že enkrat pri-
pravi kakšen odločilni udar proti Jugoslaviji, ki
predstavlja najbolj občutljivo točko evropskega ka-
pitalizma. Takoj za njim je govoril predstavnik
bolgarske komunistične stranke Kabakčev, ki se
je tudi pohvalil, »da se je komunistom posrečilo
vdreti v VMRO, revolucionarno organizacijo Mace-
donev, in da jo deloma že obvladajoc.

Nova sibirska železnica

Moskva, 23. nov. Sovjetska vlada je sklenila
zgraditi novo sibirsko železnico, ki bo tekla skoraj
vzporedno s sedanjo. Sedanje enotirno železnico
proti Daljnemu vzhodu bodo spremenili v dvotirno.
Novo progo bodo zgradili mnogo bolj proti sea-
veru. Ta ne bo samo vojaškega značaja, ampak naj
bi imela namen pospešiti kolonizacijo severne Sibi-
rije. V teh pokrajinah je tudi mnogo rudnin.

Dunajska vremenska napoved: Malo sprememb
še zmeraj jasno. Temperatura okoli 5 stopinj Cel-
zija.

Uredbi o znižanju režijskih stroškov Gospodarska podjetja

Belgrad, 23. nov. AA. Na podlagi čl. 63 fin. zak. za 1934-35 je ministrski svet na predlog ministra za trgovino in industrijo izdal tole Uredbo o znižanju režijskih stroškov gospodarskih podjetij.

Čl. 1. Podjetje, ki mu je zaradi splošne gospodarske krize gospodarsko delovanje znižano v tolikšni meri, da so izdatki za osebno režijo po dosedanjih posameznih ali kolektivnih službenih pogodbah zanj nesorazmerno veliko breme, se lahko poslužuje določb naslednjih odstavkov:

Čl. 2. Odpoved delovne pogodbe. 1. Podjetje sme svojim upravljalcem in uradnikom na 6 mesecev odpovedati pogodbo v primerih, kjer je odpovedni rok daljši od 6 mesecev, in pri pogodbah, sklenjenih na nedoločen čas ali pa na določen čas. Če pri tem času ostane še več od 6 mesecev. V takih primerih se dogovorjena odpravnina lahko zniža na šestmesečno povprečno plačo, toda upravljalci in uradniki s tem ne izgubi že pridobljenih pravic do pokojnine (čl. 4, odst. 2), če mu po pogodbi pripada.

2. Podjetje sme odpovedati upravljalčemu uradniku službeno pogodbo tudi tedaj, če on ne pristane na novo službeno namestitev.

Čl. 3. Znižanje plač in pokojnin. Podjetje sme znižati plačo, odpravnino in pokojnino vseh nameščenec (in njihovih rodbin), ki niso upravljalci in uradniki, in jim odpovedati službeno pogodbo po določbah naslednjih odstavkov.

Čl. 4. 1. Znižanje plač se more pri upravljalcih uradnikih podjetja izvršiti najmanj v enakih mesečnih odstotkih kakor pri drugih nameščenecih podjetja, pri čemer je treba stremeti, da se nameščencem ohrani eksistenčni minimum.

2. Če podjetja glede znižanja plače, odpravnine in odpovednega roka nameščenec, ki niso upravljalci uradniki, s katerimi je pa sklenjena poedina ali kolektivna pogodba ne dosežejo sporazuma, se morajo obrniti na izvoljeno sodišče v zmislu te uredbe.

3. Pokojnine se morejo znižati samo, v kolikor gredo v breme podjetja. Tisti del pokojnine, ki jo nameščenec prejema v posebnem pokojninskem fondu za nameščenec podjetja ali pri kakšni zavarovalnici, če plačuje podjetje prejeto za to zavarovanje, se vračuna v znesek pokojnine, odmerjen od podjetja.

4. Izprememba prejemkov ali tistega njihovega dela aktivnega upravljalčevega uradnika ali nameščenca, ki se vračuna v pokojnino, ima za posledico tudi sorazmerno izpremembo pokojnine tistega upravljalčevega uradnika ali nameščenca, ki mu je pokojnina odmerjena na podlagi prejšnjih prejemkov. Na podlagi tega pokojnina pri upokojenih upravljalcih nameščenecih ali uslužbenecih ne more biti večja, kakor je bila, da se v dobi njegove upokojitve računajo prejemki, ki jih dobiva aktivni upravljalci uradniki ali nameščenec njegovega podjetja z istimi službenimi leti istega podjetja s pravico do pokojnine.

5. Glede znižanja pokojnine tako nameščenec kakor upravljalčev uradnikom se podjetje lahko obrne na izvoljeno sodišče v zmislu te uredbe.

6. Če poedina ali kolektivna pogodba ima v smislu izvoljeno sodišče za primer sporov v odstavku 1 ali 2, se podjetje obrne na izvoljeno sodišče. Končno se spori urede v teh primerih pred izvoljenim sodiščem v zmislu te uredbe.

Čl. 5. Posebna sodišča. 1. Pri vsakem trgovskem sodišču, kjer ga ni, pa pri okrožnem (prvostopnem) sodišču je postavljeno izvoljeno sodišče za vse področje sodišča.

2. Izvoljeno sodišče sestoji iz predsednika in dveh članov. Predsednik odredi za vse leto predsednik trgovskega (okrožnega prvostopnega) sodišča iz vrst sodnikov tega sodišča, vsaka stranka pa imenuje v vsakem posameznem primeru vanj po enega člana.

3. Potrebno pisarniško osebje da na razpolago trgovsko (okrožno prvostopno) sodišče.

Čl. 6. 1. Lastnik podjetja predloži svoj predlog predsedniku izvoljenega sodišča v dveh izvodih. S predlogom predloži tudi dokaz za to, da obstoje okoliščine, na katerih postavlja svoj predlog (čl. 1). V predlogu navede tudi člana izvoljenega sodišča, ki ga ima izvoliti.

2. Predsednik izvoljenega sodišča pošlje predlog nasprotni stranki, ki mora v roku 15 dni imenovati drugega člana.

3. Ako katera od strank pravočasno ne izvoli člana izvoljenega sodišča, ga bo imenoval predsednik trgovskega (okrožnega prvostopnega) sodišča iz vrst sodnikov tega sodišča.

4. Kadar gre za kolektivno službeno pogodbo, se dostavi predsedniku strokovne delodajalske organizacije kot zastopniku delojemalcev.

Čl. 7. 1. Izvoljeno sodišče razpravlja na podlagi ustne razprave s strankami in njihovimi zastopniki, ako obstoje, o sklepu, v kolikor se mu ne bi posrečila poravnava med strankama.

2. Izvoljeno sodišče odredi s sklepom plačo, pokojnino, ali odpravnino oziroma odpovedni rok. Odpovedni rok se ne sme določiti izpod najnižjegega, z obrtnim zakonom ali s katerim drugim zakonom za takšne primere določenega odpovednega roka. Pri sprejetju svojega sklepa se sodišče drži načela pravičnosti upoštevajoč po eni strani gospodarske razmere podjetja, po drugi strani pa razmere pri nameščenecih, zlasti pa velikost plače drugih nameščenec pri podjetju, strokovno sposobnost nameščenca in položaj, ki ga je zavzemal, in čas, ki ga je prebil v službi tega podjetja.

Čl. 8. Postopek ni javen. Člani sodišča morajo tisto, kar izvedo pri tem postopku, ohraniti kot uradno tajnost. Kršitev te tajnosti se kaznuje kot kršitev uradne tajnosti po čl. 401 kaz. zak.

Čl. 9. Zoper sklep izvoljenega sodišča ni pravnege leka. Sicer se bodo po primerno izvajale določbe civilnega sodnega postopka, ki velja na področju dotičnega trgovskega (okrožnega prvostopnega) sodišča.

Čl. 10. Stroške postopka nosi podjetje.

Čl. 11. Vsaka stranka sme, ko se razmere izpremenijo, na isti način zahtevati nov sklep. Glede stroškov tega postopka veljajo določbe civilnega pravnega postopka, ki velja na tem področju.

Čl. 12. V postopku pred izvoljenim sodiščem ne obstoji prisilno zastopanje po odvetnikih.

Čl. 13. Pod plačo v zmislu te uredbe se razume tekoče plače v denarju, dotacije vseh vrst, remuneracije, trinajsta plača, delež pri dobičku, provizija in podobno.

Čl. 14. Za nameščenec v zmislu te uredbe se smatra oseba, navedeno v čl. 324 obrtnega zakona, ne glede na to, ali spada podjetje pod ta zakon ali ne.

Čl. 15. Upravljalci uradniki v zmislu te uredbe je nameščenec, ki mu je ne glede na službeni položaj poverjeno vodstvo vseh poslov ali posameznih skupin ali podružnic (filijal).

Čl. 16. Denarni zavodi. Določbe te uredbe se nanašajo na denarne zavode, za katere velja uredba o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov oziroma uredba o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez od 22. novembra 1933.

Čl. 17. Ukrepi, ki so jih podjetja izvajala v zmislu uredbe o znižanju režije gospodarskih podjetij od 22. novembra 1933, se morajo prilagoditi določbam te uredbe poenotni s prvimi prihodnjega meseca po dnevu njene uveljavitve.

Čl. 18. Ta uredba stopi v veljavo na dan, ko se razglasi v Službenih novinah. Isti dan izgube veljavo vse določbe, ki ji nasprotujejo.

Denarni zavodi

Belgrad, 23. nov. AA. Na podlagi čl. 63 fin. zakona za leto 1934-35 je ministrski svet na predlog ministra za trgovino in industrijo izdal tole Uredbo o znižanju režijskih stroškov denarnih zavodov, ki so pod zaščito.

Čl. 1. Denarni zavodi, ki se okoristujejo z uredbo zaščite denarnih zavodov in njihovih upnikov, so dolžni režijske stroške, tako osebnih kakor stvarnih, znižati na najnižji iznos, ki še omogoča nemoteno poslovanje. Znižanje prejemkov se mora izvršiti pri upravljalcih uradnikih zavoda najmanj v takšnem povprečnem odstotku, kakor pri ostalih nameščenecih zavoda, pri čemer je treba stremeti, da se nameščencem ohrani eksistenčni minimum.

2. Minister za trgovino in industrijo odobri predloge zavoda za določitev višine posameznih režijskih stroškov in sprejme po zaslišanju denarnega zavoda sklep glede najvišjega zneska teh stroškov.

3. Sklep, sprejet v zmislu točke 2, se lahko izpremeni na predlog zavoda, njegovih upnikov ali pa po lastnem premisleku ministra za trgovino in industrijo.

4. Zoper sklep ministra za trgovino in industrijo iz točke 2 ni pritožbe na državni svet.

5. Člani upravnega in nadzornega odbora denarnega zavoda solidarno odgovarjajo za škodo od kršitve določb tega sklepa, razen če kdo izmed njih ne dokaže, da o kršitvi ni nič vedel, ali ni mogel vedeti.

6. Določbe prejšnje točke veljajo tudi za afilirana podjetja, ki so sama denarni zavodi, toda minister za trgovino in industrijo sme določiti njihovo izvajanje tudi na ostala afilirana podjetja.

Čl. 2. 1. Člani upravnega in nadzornega odbora in člani drugih takšnih organov zavoda, ki mu je dovoljena odgovornost plačil ali sanacija po uredbi o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, nimajo za dobo, ko traja odgovoditev plačil oziroma sanacija, pravice do tistih delovnih materialnih koristi, izjemno dejansko povrnitev potnih stroškov, dnevnice za bivanje zunaj rednega bivališča in dnevnice za dejstvo v zavodu, ako so jim priznane po pravih zavoda. Toda tudi ti izdatki so podrejeni odobritvi ministra za trgovino in industrijo.

2. Za dobo trajanja odložitve plačil ali sanacije denarni zavodi, ki se okoristujejo z uredbo o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, ni dolžan plačevati nameščencem in upravljalci uradnikom posebnih nagrad in dajati materialne koristi, kakor n. pr. remuneracije, trinajsto plačo, božičnico, bilancirno itd. Take neizplačane nagrade, nastale od dneva, ko je zavod prišel pod zaščito (čl. 67 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov) se smatrajo za zapadle in se ne morejo izterjati od zavoda sodnim putem.

3. Minister za trgovino in industrijo lahko določbe gornjih odstavkov raztegne tudi na afilirana podjetja zavoda.

Odpoved pogodb

Čl. 3. 1. Denarni zavodi, ki se okoristijo z zaščito po uredbi o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, sme v svrhu znižanja režije v zmislu člena 1 te uredbe odpovedati poedine pogodb in kolektivne službene pogodbe v zmislu obrtnega zakona in pragmatike, dogovorjene s svojim nameščentvom in upravljalci uradniki. Ze storjene odpovedi takih pogodb in pragmatik veljajo pri zavodu, ki se okoristijo z zaščito uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, od dne, s katerim je odpoved izrečena. Zavod je v vsakem primeru obvezan dogovoriti s svojim nameščentvom in upravljalci uradniki namestu starih poedinih pogodb nove poedine pogodbe ali namestu starih kolektivnih pogodb ali pragmatik nove takšne pogodbe ali pragmatike. V kolikor ni v teh pogodbah ali pragmatikah drugače odredjeno, bodo veljale od dneva odobritve sporazuma, sklenjenega s kolektivno pogodbo ali pragmatiko, po ministru za trgovino in industrijo — če se pa sporazum ne doseže, od dneva sklepa ministra za trgovino in industrijo v zmislu 5. odst. tega člena. Minister za trgovino in industrijo pa sme vseno v zvezi s čl. 1 te uredbe ustaviti veljavo posameznih določb novih kolektivnih pogodb ali pragmatik, dokler se zavod nahaja pod zaščito.

2. Pri pogajanjih za nove kolektivne pogodbe ali pragmatike zastopajo uradništvo posameznih zavodov po njem iz vrst tega uradništva delegirani pooblašeni zastopniki.

3. Ako se glede nove pogodbe ali pragmatike v zmislu gornjih odstavkov ne doseže sporazum v roku 3 mesecev, od dneva uveljavitve te uredbe, izda sklep minister za trgovino in industrijo. Proti sklepu ministra za trgovino in industrijo ni pritožbe na državni svet.

Čl. 4. 1. Ako kateri upravljalci uradniki ali kateri nameščenec zaradi odpovedane pogodbe ne pristane na ta pogoji nameščenskega službenega razmerja, lahko odpove, tako upravljalci uradniki in nameščenec, kakor zavod sam. V tem primeru znaša odpovedni rok šest mesecev, če je bila pogodba dogovorjena z odpovednim rokom večjim od 6 mesecev, ali ako je bila sklenjena na daljši čas.

2. Če upravljalci uradniki ali nameščenec, ki po sporočilu novih pogojev namestivne, ne izjavi pismeno v roku 8 dni, da ne pristane na te pogoje, se smatra, da je nanje pristal.

3. Dogovorjena odpravnina pri zavodu pod zaščito ne more znašati več od šest mesecev. Za dajate v naturi upravljalci uradnikom in nameščencem pa pripada vrednost v denarju ali pa dajatev v naturi za dobo 6 mesecev.

4. Določbe člena 3 in odst. 2 tega člena ne posegajo v pridobljene pokojninske pravice.

5. Znesek, ki ga upravljalci uradniki ali nameščenec terja od zavoda na rovaš dolžnih prejemkov za pretekli čas, je zavod dolžan izplačati poleg odpravnine.

Pokojnine

Čl. 5. 1. Upravljalci uradniki denarnega zavoda, ki se okoristijo z uredbo o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov, ne more na račun pokojnine v breme zavoda na noben način prejemati več mesečno kakor 6000 Din, člani njegove

rodbine pa ne več ko 4000 Din na mesec. Za druge nameščenec velja znesek 4000 Din, odnosno 3000 Din na mesec. Del zneska, ki ga upravljalci uradniki ali nameščenec prejema iz posebnega pokojninskega fonda zavodovih nameščenec, se vračuna v znesek pokojnine, odmerjene mu od njegovega zavoda.

2. Določbe 1. odst. veljajo tako za bivše upravljalce uradnike in druge nameščenec, ki so v pokopu, kakor tudi za tiste, ki bodo upokojeni.

3. Minister za trgovino in industrijo more omenjene pokojnine po čl. 1 in 2 odrediti tudi za afilirana podjetja.

4. Izmenjava prejemkov ali njihovih delov aktivnih upravljalcih uradnikov in nameščenec, ki se uračunajo v pokojnino, ima za posledico tudi sorazmerno izmenjavo pokojnine tistih upravljalcih uradnikov in nameščenec, ki jim je pokojnina že upokojenih upravljalcih uradnikov in nameščenec ne more znašati več, kakor bi znašala, če bi v dobi svoje upokojitve uživali prejemke, ki jih uživajo aktivni upravljalci uradniki ali nameščenec njihovega položaja z istimi službenimi leti, v istem zavodu s pravico do pokojnine.

5. Zoper sklep zavoda glede višine odmerjene pokojnine, v zmislu določb tega odstavka se

Uredba o zaščiti denarnih zavodov

Belgrad, 23. nov. AA. Na današnji svoji seji je ministrski svet na predlog ministra za trgovino in industrijo predpisal uredbu o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov.

Nova uredba je izdana na podlagi člena 63 finančnega zakona za proračunsko leto 1934/35. V bistvu predstavlja samo izpremembo stare uredbe z istim naslovom od meseca novembra 1933, ki je veljala samo leto dni. Glavne razlike med staro in novo uredbo o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov so naslednje:

Nova uredba se drži v glavnem besedila uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov od 22. novembra 1933. Glede na to so ohranjene glavne določbe, ki so označene v členu 1., namreč, da se more denarnim zavodom, ki zaprosijo za zaščito, odobriti: a) odgovoditev plačil, b) sanacija, c) izvenstečajna likvidacija.

Od stare do nove uredbe

Stara uredba je to zahtevala omogočala v neomejeni meri za čas izvajanja uredbe, ako se vložil pravilna prošnja za odgovoditev plačil in sanacijo v roku leta dni od uveljavitve uredbe, kadar gre za izjemne ukrepe, ki ne morejo trajati neomejen čas. Odgovoditev plačila se je mogla po stari uredbi dovoliti za pet let ali za daljši rok, dočim se more po novi uredbi odobriti največ za pet let, ker se more pričakovati, da se bodo v tem času razmere denarnih zavodov normalizirale. Odgovoditev plačil se nanaša samo na stare dolgove, ki se imajo sukcesivno likvidirati ali prenesti na nove obveznosti. Nove obveznosti, na katere se ne nanaša odgovoditev plačil, se imajo voditi s posebnimi računi v novih knjigah. To novo poslovanje ima namreč uspešnost v gospodarskem življenju. Da se denarnim zavodom olajša novo poslovanje, odreja uredba, da se ima novo poslovanje odobriti denarnim zavodom v določenem postopku. Iz prošnji, ki jih je prejelo ministrstvo za trgovino in industrijo, je razvidno, da je denarnim zavodom težko predpisati, naj predložijo predhodne načrte za pokritje dolgov v naprej določenem času, ker sam zavod ne more vedeti, koliko bo mogel izterjati od svojih dolžnikov. Zato nova uredba ne zahteva obveznega predlaganja predhodnih načrtov o odplačevanju ter se je zato odredilo, naj denarni zavod po poteku šestih mesecev napravi razpored izterjevanja plačil v tej dobi ter razporedi za tri mesece sredstva za pokritje starih dolgov po odbitku režije, javnih dajatev ter odplačil onim denarnim zavodom, na pr. Narodni banki, katerim so plačila izvzeta od odgovoditve.

Glede izplačil vlagateljem je prevladalo načelo, da se imajo malim vlagateljem izplačevati večje vsote kakor pa večjim vlagateljem, da se dolžnikom olajša plačevanje njihovih plačil pri zavodih in da se olajša realizacija z novo uredbo dovoljenih prenosov (prebijanje). Stara uredba je nadalje odobravala, da se stranke morejo poslužiti prebijanja, vendar pa ni določala v kakšnem obsegu, temveč se je imelo to predpisati z novo uredbo. Če ta uredba ni bila izdana, je ostala ta odločitev izključno v rokah zavoda, kar je dovedlo do raznih pritožb. Zato dopušča nova uredba, da se more vršiti prebijanje dolgov bodisi starih in novih vplačil ali izplačil, in sicer do iznosa 50%, ako se ostanek 50% plača v gotovini, kar predstavlja kompromis med interesi zavodovih upnikov ter dolžnikov ter zavodov samih. Dolžniki zavoda se ne morejo okoristiti z dopuščenim prenosom (prebijanjem) v primeru, če je zavod dal na njihove knjižice v reeskont menice, ako bi v tem primeru moral z gotovim denarjem odkupiti te menice. Nova uredba dopušča prenos (prebijanje) tudi za kmete pri plačevanju vseh dolgov ali gotovih anuitet tudi v primeru, če se kmetje poslužujejo v svojo korist uredbe o zaščiti kmetov. To je zlasti važno tedaj, kadar so dolžniki in upniki kmetje. Končno je z novo uredbo določeno, da mora upravni odbor na vsaki redni letni glavni skupščini predložiti v odobritev vsoto rednih osebnih in materialnih izdatkov za bodoče leto, da bi se režija zavoda podredila čim večji kontroli.

Kdaj se dovoli ozdravitev?

Sanacija se more odobriti zavodu, ki je ostal pasiven in ko je odpisal izgube uporabljeni v to svrhu poleg rezervnega fonda vso glavnicu ali vsaj polovico delniške glavnice in ako važni razlogi zahtevajo, da se ta zavod ohrani. Takemu zavodu se more poleg sanacijskih ukrepov odobriti tudi pretvoritev starih terjatev v delnice odnosno prioritete dnevnice ter prenos starih terjatev v poseben rezervni fond. Terjatve zavoda do 10.000 dinarjev se ne bodo pretvarjale. Stara uredba je dopuščala to pretvarjanje do največ 50% iznosa pri starih terjatvah preko 10.000 Din. Dočim se z novo uredbo dopušča samo 40% od teh terjatev za pretvarjanje v delnice, prioritete delnice in posebnih rezervni fond.

Nova uredba vsebuje načelo, naj bo pretvarjanje fakultativno, namreč, da se pretvoritev more izvršiti samo tedaj, če pristane na to večina upnikov, katerih terjatve niso izvzete od odgovoditve plačila. Nova uredba je obenem olajšala predpise postopka v stari uredbi, da je skrajšala rok odjave za one, ki ne prijavijo v roku določenem od letne skupščine, ali pristanejo na pretvoritev ali ne in se tudi ne bodo zato vpoštevali pri glasovanju, temveč se bodo smatrali, kakor da so se izjavili za to pretvoritev. Pri prevodbi v knjigah zavoda se ima ta del starih terjatev, ki se pretvarja v delnice odnosno v prioritete delnice, za beležiti vsakemu posameznemu upniku tudi v vložno knjižico odnosno na tekočem računu kot vplačila za delnice, oni del, ki se vnese v posebnih rezervni fond, pa se ima označiti kot odpis terjatve. Z njim se po predpisih te uredbe amortizira analogno vsota odplačila. Vse dubiozne ter-

upravljalci uradniki ali nameščenec lahko pritožijo na ministra za trgovino in industrijo. Proti njegovi rešitvi ni pritožbe na državni svet.

Čl. 6. 1. Za pojem upravljalčevega uradnika denarnih zavodov, in afiliranih podjetij veljajo določbe čl. 61. 62 in 63 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov.

2. Prav tako veljajo za določitev pregleda po čl. 1 odst. 2 določbe členov 7, 8, 9, 10, 11, 57, 58 in 59 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov.

Čl. 7. Ukrepi, ki so jih zavodi pod zaščito izvršili v zmislu uredbe o znižanju režijskih stroškov denarnih zavodov pod zaščito od 22. novembra 1933, se imajo v skladu z določbami te uredbe izvajati poenotni s 1. prihodnjega meseca po dnevu njene uveljavitve.

Čl. 8. Določbe te uredbe se bodo primerno izvajale pri kmetijskih kreditnih in drugih gospodarskih združenjih in njihovih zvezah, ki se okoristujejo z uredbo o zaščiti poljedelskih kreditnih združenj in njihovih zvez od 22. novembra 1933.

Čl. 9. Ta uredba dobi obvezno moč, ko se razglasi v Službenih novinah. Isti dan izgube veljavo vse določbe, ki ji nasprotujejo.

jatve se imajo isto tako uporabiti za amortizacijo poleg rednih dohodkov.

Prioritetne delnice se imajo voditi ločeno in se mora od njih predlagati poročilo na vsaki redni letni skupščini, tako da se vse, kar se v enem letu vplača, na koncu izplača z amortizacijo onega dela terjatev, ki se vnese v posebnih rezervni fond. Tako se bo pri izvedbi sanacije v rezervnem fondu obvarovalo imetje vlagateljev in upnikov pred nadaljnimi izgubami ter bo imel zavod možnost, da bo vsote, vnesene v ta posebni rezervni fond po malem vračal onim upnikom, ki so ugotovljeni, ne da bi bil pri tem prizadet novoustvarjeni kapital in rezervni fond.

Tako ustvarjeni novi kapital involvira izvolitev nove uprave, ker določa nova uredba, da more pri izvolitvi upravnega in nadzornega odbora ostati po poteku mandata samo toliko število oseb, kolikor se jih bo dovolilo temu zavodu. Odredbe za sanacijo v novi uredbi določajo nadalje, da se tak zavod v teku prvih 5 let more likvidirati samo tedaj, ako zato glasujejo štiri petine starih delničarjev ali štiri petine prioritetenih delničarjev in če je ta sklep odobril minister za trgovino in industrijo.

V novi uredbi je nadalje tudi odstavček o zaščiti hranilnic samoupravnih teles, ker v stari uredbi niso bile dovolj upoštevane, glede na njihov posebni značaj.

Zaključne določbe

Na koncu vsebuje nova uredba zaključne določbe. Vnešena je nova določba, da mora ministrstvo za trgovino in industrijo denarnemu zavodu, ki je aktiven, in ki je sklenil, da izvrši likvidacijo, odobriti odgovoditev plačil v zmislu te uredbe v svrhu olajšanja izvedbe likvidacije. V takem primeru morajo biti v likvidacijskem odboru zastopani vlagatelji in ostali upniki zavoda s polovico članov.

V stari uredbi so bile izvzete vse gospodarske zadruge, ker se je smatralo, da bodo te zadruge zaščitene kot kreditne zadruge, ki so regulirane s posebno uredbo o zaščiti kmetov. Opazilo pa se je, da je poleg kmetijskih združenj še cela vrsta gospodarskih združenj, zlasti v mestih, ki se bavijo danes z bančnimi posli in ki nimajo s kmetijskimi združenji nobene zveze, kakor tudi sploh ne z rednim združništvom. Da bi se na bančni način upravljane zadruge mogle poslužiti te uredbe, kakor tudi vse ostale denarne zadruge in družbe z omejeno zavezo, jih uredba izločuje iz vrste kmetijskih združenj ter razteguje nanje določbe te uredbe.

Po novi uredbi se prenaša pristojnost za odločanje o raznih vprašanjih na ministra za trgovino in industrijo, dočim je stara uredba za mnoga vprašanja odredila kompetenco ministrskega odbora in celo ministrskega sveta samega, kar je bilo iz tehničnih razlogov neprimerno, zlasti glede na interese hitrega reševanja nujnih vprašanj, ki je eno prvih osnov njihovega poslovanja.

Posebne določbe odredjajo, da ima izdajati odloke za zavode, ki se poslužujejo ukrepov navedenih v tej uredbi, ministrstvo za trgovino in industrijo v soglasju s finančnim ministrstvom in ministrstvom pravde.

Uredba o javnih delih

Belgrad, 23. nov. m. Ministrski svet je večeraj podpisal novo uredbu o izvajanju javnih del, ki vsebuje v glavnem vse važnejše določbe prejšnje uredbe, katere je z današnjim dnem stopila iz veljave. Vse važnejše nove določbe smo že objavili v »Slovenecu« z dne 21. t. m. Za izvrševanje javnih del po tej uredbi in za upravljanje drž. fonda za javna dela dosti izdala minister za zgradbe in socialno politiko in narodno zdravje poseben pravilnik.

Iz železniške službe

Belgrad, 23. nov. m. Pri glavnem ravnateljstvu drž. železnice v Belgradu je postavljen v V. skupini za višjega tajnika drž. železniških delavnic v Vel. Bečkeru ing. Ernest Sanein, dosednji tajnik železniškega ravnateljstva v Smederevu. Imenovani so pri ravnateljstvu drž. železnice v Ljubljani: za svetnika v V. skupini ing. Ignacij Vidic, dosednji svetnik železniške kurilnice v Mariboru, v VI. skupini za poverjenika v strojem oddelku ing. Ivan Gliha, dosednji poverjenik kurilnice Ljubljana — glav. kol. za višjega kontrolorja na postaji Ljubljana — glav. kol. Peter Bradaška, dosednji višji kontrolor na postaji Ljubljana — gor. kol., v VII. skupini za višjega pristava v kurilnici Ljubljana — glav. kol. ing. Rudolf Lavric, dosednji višji pristav v kurilnici Ljubljana — gor. kol., za višjega pristava v kurilnici Maribor ing. Jožef Završnik, dosednji višji pristav kurilnice Ljubljana — glavni kol., za kontrolorja na postaji Ljubljana — glavni kol. Janez Kastelic, dosednji kontrolor na postaji Ljubljana — gor. kolodvor, vsi po potrebi službe; za kontrolorja na postaji Ljubljana — glavni kol. Anton Urbančič z Raketa po prošnji; za višjega prometnika na postaji Ljubljana — glavni kolodvor Viktor Cotar, dosednji višji prometnik na postaji Ljubljana — gor. kol., po potrebi službe. — Prometni minister je sprejel ostavko, ki jo je podala na drž. službo Alisa Pehani, računovodkinja po družnici Poštne hranilnice v Ljubljani.

Knez-namestnik Pavel v Londonu

Belgrad, 23. nov. AA. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavel je odpotoval čez Pariz v London a ostane na potovanju nekaj dni.

Popravlil V osmrtnici Lovrenea Sattlerja, na 7. strani, naj se bere mesto Roman Milan, nečak — Roman Milan, vnuak.

Iz zgodovine Kroe in Kamne gorice

Kovaški gospodje nekdanj in sedaj

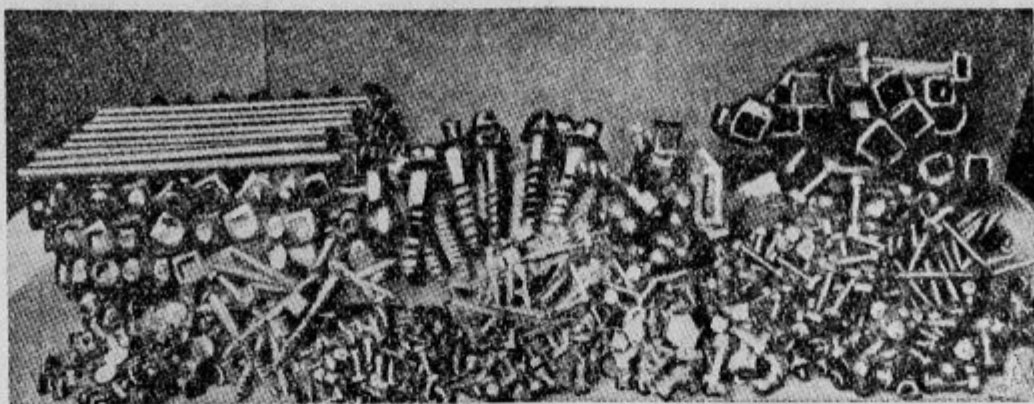
Ob 40 letnici Prve žebliarske in železoobrtne zadruge v Kropi in Kamni gorici

Te dni je poteklo 40 let od ustanovitve Žebliarske zadruge v Kropi. Kroparski in kamniški združniki bodo danes ta jubilej primerno praznovali. To bodo storili s polno pravico, saj ima edino njihova zadruga zaslug, da je orela pogina starodavno žebliarsko obrt, jo poživila in ji pridružila nove izdelke. Njena važnost se dobro vidi v tem, da je v teku 40 letnega delovanja izplačala nad 50 milijonov dinarjev zaslužkov, kar je za Kropo in Kamnogorico res velika vsota.

Kljub nedostatkom, ki so utemeljeni v človeški naravi, smejo kroparski in kamniški združniki reči, da je 40 letni obstoj zadruge z božjo pomočjo sad njihovega dela in truda, njihovih žrtv. Vsa pot zadruge je bila trnjeva; pomanjkanje lastnih denarnih sredstev, borba z včasih naravnost sovražno konkurenco, napadi nasprotnikov, notranji spori in nered so se vrstili v njenem 40 letnem življenju. A tem pogubnim vplivom so se z uspehom zoperstavljale vedno zopet oživljena ljubezen in poštvalnost in vedno znova ustvarjena edinost in volja do življenja, do napredka. Mnogo dobrega je storila Žebliarski združnici tudi Zadruga zveza v Ljubljani ne le s kreditom, temveč tudi z dobrim svetom in opomini.

Notranjo rast zadruge posebno označujejo leta 1904., 1919. in brez dvoma tudi 1934. V prvem navedenem letu je pristopilo v članstvo skoraj vse tedanje polnoletno delavstvo in so prišli v zadrugo tudi Kamničani. Preje je imela zadruga le par desetih polnopravnih članov, a to leto je njihovo število poskočilo na 215. S tem je postala zadruga res — zadruga. — Leta 1919. — po svetovni vojni in porušitvi marsikateri pred- in medvojne oblasti — moremo smatrati kot začetek bojev za to, da postane zadruga tudi dejansko torišče samoodločbe članov. A odprla so se s tem tudi vrata demagoštvu, neredu in razdor. — L. 1934. pa pomenja zaključek bojev za vpostavitve reda, poštenja, miru in pravega spoznanja združničnih nalog, medtem ko se pa odpirajo novi cilji v smeri, da naj poslana zadruga tudi duhovno polna posest in žarišče svojim članom.

Ker pa je vse delo postavljeno na pesek, ako ni tudi materialna podlaga zadostna in trdna, to je, ako zadruga nima dovolj lastnih sredstev, bodo združniki za 40 letnico sprejeli važen sklep, da se povšajo združnični deleži od sedanjih osem oziroma pet tisoč dinarjev na primeroma zelo visoki znesek trideset tisoč dinarjev za moške in petinajst tisoč za ženske člane. (Za vplačilo bo določen najdaljši rok 23 let; vplačujejo se deleži v obrokih od plač.)

Žebliarji v nekdanjih časih

Pred Zadrugo je bilo v Kropi in Kamni gorici več delodajalcev, katere so imenovali »gospode«. Bili so to povečini bivši kovači, ki so si pa s podjetnostjo in tudi pridnostjo nekaj prihranili in kakor pravimo, »na svoje začeli«. Pridobili so si odjemalcev in nekaj delavcev, kateri so jim kovali. Cisto jasno je, da so ti gospodje hoteli kolikor mogoče več pri delavcu zaslužiti, in skoraj vsi so prišli res do večjega ali manjšega premoženja. Da bi delavcev zaslužek ostal kolikor mogoče njim, je imel skoraj vsak gospod svojo prodajalno, svojo gostilno, svojo ješo, svoje železo (čajne) in tudi svoje oglje. Vsak delavec se je zavedal, da je nekako njegova dolžnost, da kupuje v gospodovi prodajalni, da gre v gospodovo gostilno; če se pa tega ni zavedal, mu je gospod to naravnost ali po ovinkih ali pa celo z odpustom dopovedal. Če pa je moral iskati delavce novega gospoda, je bilo to združeno z velikim poniževanjem in z zavestjo, da se je pač treba razmeram ukloniti. To je bilo za našega delavca velika škoda. Vzeli je moral blago, kakršno je pač gospod imel, in ni mogel s svojim denarjem prosto razpolagati. Le skrivaj in z bojaznijo, da bi se zvedelo, je poslal kdaj v drugo prodajalno, kjer je bilo blago ali boljše ali cenejše. Se večja škoda pa je bila v tem, da se delavec nikdar ni čutil svobodnega, ampak vedno je bil v mnenju, da je popolnoma odvisen, kar je mnogim pokvarilo značajnost, ki je človekova najlepša dika.

Poglejmo sedaj, kako je naš delavec delal pred ustanovitvijo Zadruga. Kovali so moški in ženske. Ves dan od zgodnjega jutra do sedmih zvečer so delali v torkih, sredah in petkih; te dni so počivali od osmih do devetih zjutraj in od ene do dveh popoldne. V ponedeljkih, četrkih in sobotah so pa popoldne delali le do treh ali štirih in so rekli, da so »nehali«; zato pa so ob teh dneh čez popoldne delali brez odmora. Ker je bil njih zaslužek majhen, so zjutraj začeli prav zgodaj. Ob dnevnih nehajih so bili moški v vigencih že ob štirih zjutraj vsi, nekateri pa že prej; kake pol ure pozneje so pa prišle na delo žene; ob dnevnih celodnevne dela pa ob petih ni smel biti nobeden doma, če ne mu je »ogljje gorelo«. Vsak kovač je namreč imel svoje oglje, na ješo so ga pa devali po vrsti. Če koga ni opravičeval prav važen vzrok, recimo bolezen, porod, pogreb, zelo nujna pot, je moral ogljje ravnoliako dati, kakor če bi koval.

Sobota je bila za kovača dan plačila. Celoten obračun je bil vsako drugo soboto (takrat so »rajtali«), druge sobote jim je pa dal gospod nekaj na račun (so »sekirali«). Žeblje so oddajali po številu in sicer v tisočih. Vsak dan so prešteli, kar so naredili. V štetju so pa imeli veliko vajo. Z eno roko je metal kovač žeblje na mizo, da so se razpršili, z desno pa jih je pobrsnil pet (»en vurf«) na kupec in dvajset takih »vurfov« je bilo sto žebeljev. Ko je imel deset takih kupcev, je vse združil in teh 1000 žebeljev je pretehtal, kajti tudi teža je bila določena za vsako posamezno vrsto žebeljev.

V soboto, po končanem delu, vsekakor ob zvonjenju delopusta, so pa »nosili«, to je oddali gospodu izgotovljeno blago in začel se je obračun. Delavec je povedal, koliko je žebeljev po številu, nato je gospod blago stehtal in pogledal, kako je izdelano. Premnogokrat so se priče za delavca tu prve težkote. Časih so se zdeli gospodu žebliji prelahki, včasih preteški, skoraj nikoli pa niso bili dovolj lepo izdelani. Ko je bilo po medsebojnih prerokanjih to končano, se je pričel pravi račun. Izdelani žebliji so bili delavcu v dobro, odšlo pa se je: železo, oglje, najemna panju, prodajalna (kar je »ven vzelo«). Z dobljenim majhnim preostankom in opomini, naj drugič več vzame v prodajalno in dela boljše blago, je šel kovač večkrat prav jezen domov, malokdaj pa vesel. Pa še ta ostanek ni bil ves njegov. Treba je bilo plačati še stanovanje, pesterno in še kaj drugega.

Navadno so delavci ob sobotah po računu pa tudi ob ponedeljkih in četrkih, potem, ko so nehali, skočili se v gozd po drva. Nabrali so si suhih vej, katerih jim ni nihče branil, jih povezali v butare in privlekli domov. Včasih je padla tudi kakšna bukev, toda znali so jo skriti. V poznem poletju so bili pa posebno priljubljeni »krunkli«, to je suhi bukovski štori, katerih so si nacepili in jih v koših

nanosili domov kot krasno kurjavo za zimo. Pripravljanje drv je bilo sicer po težkem delu v vigenicu nov velik napor, toda ker se je delavec naučil v gozdu svežega zraka, se nekoliko razvedril in razgibal, je bilo to zdravju celo koristno.

Če upoštevamo težko celotensko delo, v kolikor toliko zaprtih prostorih, slabo prehrano, bi pričakovali več jetike pri kovačih. Toda ni je bilo. Menimo, da je hoja v gozd mnogo k temu pripomogla.

V soboto zvečer in v nedeljo se je čutil naš kovač svobodnega in če je bil račun vsaj približno ugoden, tudi zadovoljnega. Zlasti nedelja je bila njegov dan in božji. Skromno sicer, vendar snažno so se oblekli, šli k maši in tudi popoldne k večerici, potem še en sprehodek k Mariji pri Kapelici, nato pa so doma pokramljali ali drug drugega obiskali. Da so si pri teh stankah privoščili kozarček pijače, v prejšnjih časih nekaj žganja, pozneje vina, kdo bi jim to zameril. S trdim delom in skromnim življenjem so si to tudi zaslužili.

Takole je živel naš delavec. Trdo je bilo njegovo življenje, najtrša pa njegova starost, če jo je dočkal. Prihraniti si res ni mogel toliko, da bi bil za starost preskrbljen. Zato je moral v starosti prositi, če ni imel sinov in hčera, ki so ga podpirali. Se, ko so ga položili za cerkev sv. Lenarta, se je umirilo njegovo izmučeno telo, duša pa je, upamo, odhitela uživati plačilo za vse trpljenje in poniževanje.

Naj Bog da srečo Zadrugi, da bo mogla še bolj olajšati usodo našega delavca, zlasti pa mu olajšati težke dneve onemoglosti in starosti.

Ustanovitev zadruge

Po razevitju med letom 1844 in 1870 je začela najprej fužinarska potem pa še žebliarska obrt propadati. Delo so ustavile fužine, nato pa še oba plavža. Propad žebliarstva so posebno pospešili novi stroji za konjake, ki so bili tedaj glavni izdelki vseh moških kovačev v Kropi. Delodajalci so kmalu nakopili velike zaloge tega izdelka, in ker jih niso mogli prodati, so začeli delavce odpuščati. Tudi ženske izdelke — čevljarske žeblje — so začeli delati s stroji, zato tudi kovačice niso imele dela. Majši delavci so šli iz kraja se učiti drugih obrtov, k železnici za težake, na Jesenice, v Trzin, v Ljubljano, dekleta pa v službe in v tobačno tovarno v Ljubljani.

Leta 1893., 4. maja, je prišel v Kropo za župnika Fran Hönigmann, podjeten in energičen, za ljudski blagor vnet mož. Takoj se je lotil dela, da bi izposloval revnemu ljudstvu pomoč. Pisaril je premožnim rojakom in tujino in v časopise za podporo. Hodil je k deželni vladi in deželnemu odboru iskati sredstev. Obenem pa je pojasnjeval, da se mora Kropo stalno pomagati s tem, da se skrbno trajno delo in pošteno plačilo, predvsem pa se morajo rešiti delavci nekaterih oderuških gospodov.

Posebno vnet je bil za Kropo dež. poslanec gojenjskih mest in trgov, tajnik Trgovske zbornice,

Proti kašlju samo

Bronhi

ces. sv. Ivan Murnik, ki je bil obenem tudi deželni odbornik. On in kroparski rojak dr. Viktor Supan sta prišla v Kropo in Kamno gorico proučevati razmere. Posvetovali so se tudi v Trgovski zbornici. Te ankete sta se udeležila tudi gg. Karel Pibrouz in Fr. Solar. Na njej se je sklenilo ustanoviti za vse delodajalce v Kropi in Kamni gorici žebliarsko za drugo. Dr. Supan je izdelal primerna pravila in za 16. november 1894 je bil sklican ustanovni shod. Nanj so bili povabljeni vsi podjetniki v Kropi in Kamni gorici; na shod sta prišla Murnik in dr. Supan, ki je spisal tudi zapisnik tega obnega zbora. Vršil se je v prostorih Valentina Klinarja, v sedanjem Zdržnem domu. Navzočni pa so bili le kroparski podjetniki in posestniki, pa tudi ti ne vsi. Zapisnik se glasi:

Zapisnik

sestavljen pri ustanovitvi »Prve zadruge za žebliarski obrt in za druge izdelke iz železa v Kropi«.

V Kropi, dne 16. novembra 1894.

Podpisani so sklenili prikožena, na podstavu zakona z dne 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70, sestavljena pravila za »Prvo zadrugo za žebliarski obrt in za druge izdelke iz železa v Kropi«.

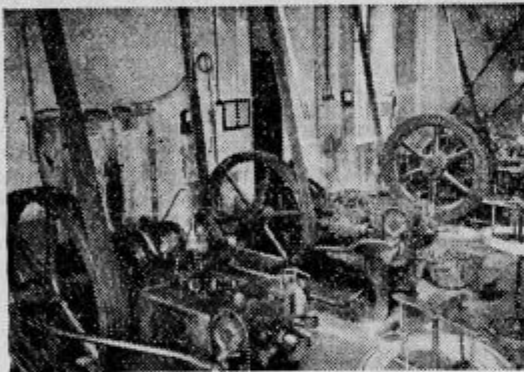
Zavežejo se vplačati v smislu teh pravil v zadrugo deleže do dne, ko bode zadruga začela svoje delovanje in sicer gospodje: Valentin Klinar, posestnik, pedeset deležev; Luka Hafner, župan in posestnik, pedindvajset deležev; Jožef Gartner, posestnik, pet deležev; Jožef Jalen, posestnik, pet deležev; Franc Solar, posestnikov sin, deset deležev; Tomaž Pesjak, kovač, štiri deleže; Blaž Kralj, posestnik, tri deleže; Janez Zupan, kovač, jeden delež; Valentin Magušar, posestnikov sin, dva deleže; Ignacij Azman, posestnik, jeden delež; Franc Varl, kovač, jeden delež; Janez Pernuš, kovač, jeden delež; Valentin Gasperšič, kovač, jeden delež; Franc Hönigman, župnik, dva deleže; Franc Azman, posestnik, jeden delež.

Ti deležniki volijo enoglasno v odbor naslednje gospode: Klinar Valentin, Hafner Luka, Solar Franc, Magušar Valentin, Pesjak Tomaž. Teh pet gospodov je tedaj s 15 glasovi voljenih v načelstvo zadruge in ti si izvolijo za načelnika gospoda: Valentina Klinarja enoglasno in za njegovega namestnika gospoda Luka Hafnerja.

V nadzorstvo se pa izvolijo enoglasno, to je s 15 glasovi, gospodje: župnik Franc Hönigman, posestnik Jožef Jalen in posestnik Jožef Gartner. Od teh se za predsednika enoglasno izvoli gospod Jožef Jalen. Načelstvo se pooblašča, da vse izvrši, kar je treba za registriranje zadruge in za to, da bode zadruga brž ko mogoče začela delovati.

Skleniti stvar je lahko, a sklep izvršiti pa je težko. Izvršiti sklep, da se v Kropi ustanovi železoobrtna zadruga, je bilo pa še težje. Res, da so bile za ustanovitev tedanje razmere, ki so same k temu silile, ugodne, a treba je poudariti, da je bilo ljudstvo do vsake novotarje silno nezaupno. Še manj pa je imelo zadrugnega duha, to je smisla za poštvalnost in skupni blagor. Poleg tega je bilo omahljivo in nestanovitno. Temu se ni čuditi. Toliko stoletij so bili delavci in kovaški mojstri pod gospodstvom podjetnikov in trgovcev. Treba je bilo res vplivnega in delavnega moža brez osebnih zahtev, ki mu je ljudstvo zaupalo in ga je znal navdušiti, da se je zavzelo za zadrugno misel. Kak »gospod« ali domačin s svojimi računi bi ljudi čisto gotovo ne mogel zbrati in obdržati. Župnik Hönigman pa je imel zaupanje ljudstva. V cerkvi in zunaj cerkve je vsem ljudem za Zadrugo in jim je neprestano ponavljal, da je edina rešitev za Kropo združitev vseh malih in velikih podjetnikov. Vsi podjetniki mu niso sledili. Najmočnejši, Jurij Magušar, je ostal zunaj, kar je bilo v veliko škodo.

(Po »Zadrugarju«.)

Modernizirana delavnica

Med temi mejniki notranjega razvoja zadruge pa so nagosto posejani veliki napori za tehnični in trgovski napredek, ki jih je vselej navdihovala plemenita volja pomagati ljudstvu iz revščine in brezposelnosti ter mu pripravljati boljše bodočnost.

Sedaj ima zadruga 130 članov med 170 delavci; nobenemu polnoletnemu delavcu ni zbranjen vstop v članstvo, če izpolnjuje neke za vse veljavne pogoje, ki pa so vrh tega tudi samohotni umetniki. Razun dveh pravnih oseb so vsi člani tudi zaposleni v zadrugi, a vsak član ima le en glas na občnem zboru, neglede na število deležev. Na ta način je do kraja izpeljano načelo, da naj pripadajo produkcijska sredstva delavcu in to vsakemu delavcu; njemu naj pripada tudi pravica končnega odločevanja o vseh zadevah, tičočih se uporabe delovnih sredstev, delovnega reda itd.; njemu naj končno pripada tudi donos podjetja.

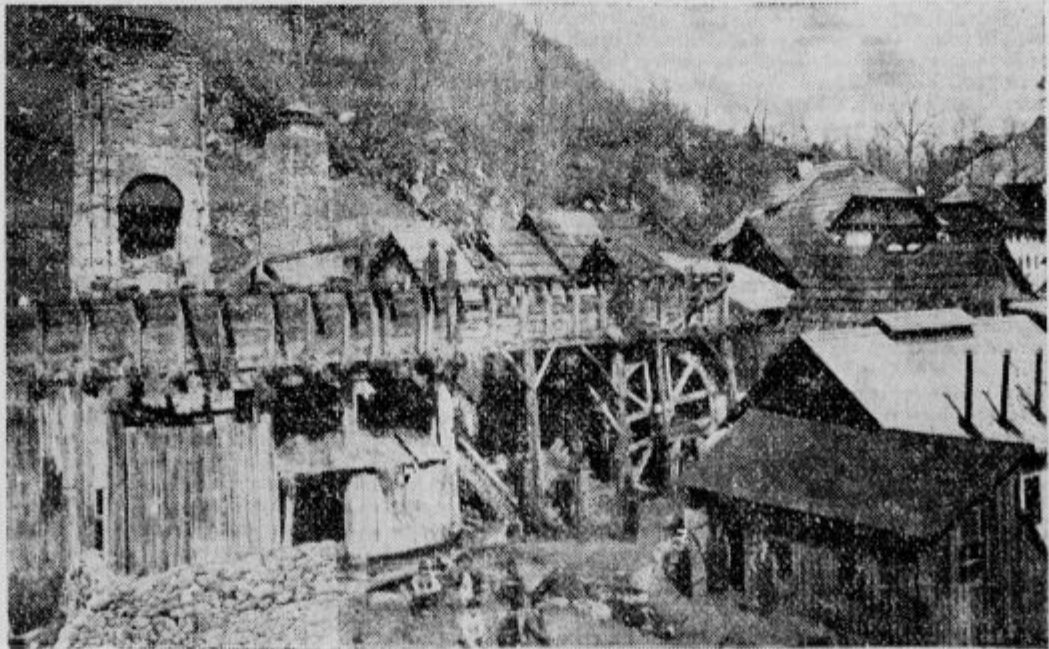
Danes, ko se povsod bije boj za gospodarski obstoj in za boljše, pravičnejše ureditev gospodarstva, je vredno pokazati na Žebliarsko zadrugo v Kropi, ne kakor da bi ona predstavljala dovršen lik in izpreciziran zgled — saj se tudi ona nahaja v stalnem boju za red, pravičnost in ljubezen (ki »stebri vsake družbe«) tako v sebi kakor v svojem razmerju do okolice in je torej vedno tudi polna človeških napak — pa tudi ne z namenom obujati ji praktičnih posnemavcev, saj ni nič težjega, kakor uspešno voditi proizvajalne zadruge (v to so potrebne prav posebne okoliščine) —, temveč ta in taka zadruga more biti (sicer zelo redek) primer in predmet proučevanja tistim, ki jim je naložena dolžnost preurediti gospodarstvo, a preko tega pošilja vsem, ki si žele pravičnejših družabnih razmer, žarek upanja, da bo morda zadrugni duh sposoben, prekrasiti človeško družbo s pravico in ljubeznijo in jo tako rešiti propada, v katerega sedaj drvi.

Kaj je prizadevanje za obnovo družbe v stanovski organizaciji, ki ga zasledujemo v različnih oblikah in celo pod nasprotujočimi si imeni po vsem svetu, drugega kakor klicanje duha vzajemnosti med poedince, stanove in narode? In kaj je večkrat tako junaška borba poedincev, narodov in držav za rešitev iz gospodarske stiske drugega, kakor nov pogum, nova odločnost za samopomoč? Oboje pa, vzajemnost in samopomoč, sta najodličnejši sredstvi združništva, najboljši vezivo združničnih podjetij in podlaga vsega zadrugnega dela; združništvo oznanja neprenehoma z besedo in dejanjem posameznikom in državam vzajemnost in samopomoč.

In če je produktivno združništvo vrhunec združnega udejstvovanja, tedaj ravno ono najglasnejše klič: vzajemnost in samopomoč. Zato verjamemo pravim združnikom, da se čutijo mlade, »v srcu vsega življenja«, da smatrajo bodočnost za svojo, da jim je delo v zadrugi v srečo in blagoslov.

★

Z združniki v Kropi, ki praznujejo danes časten spomin ustanovitve svojega podjetja, se radujemo tudi mi in jim želimo, da v nadaljnjem delu ohranijo in pomnožijo pravega duha, da se izpopolnijo na vseh področjih in uspejo v vseh svojih podjetjih.

Stari plavž »Zgornja fužina«

Misijska razstava

Ob priliki tridnevne proslave kanonizacije sv. Ludovike Marijak, soustanoviteljice družbe usmiljenih sester, v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani je priredila marljiva tamkajšnja Marijina družba krasno razstavo cerkv. perila za misijone.

»Glej, kaj zmora ljubezen!« morajo nehoti vzklizniti, če stopiš v prostorno, svetlo dvorano, kjer so razstavljeni okusni izdelki pridnih ženskih rok. Po sredi dvorane in ob vseh stenah so pokrite mize s finim perilom, izdelanim v najrazličnejših vzorcih, da res ne veš, kaj bi prej pogledal. V dobro premišljenem neredu se mešajo krasno vezeni purifikatorji in korporali z humerali, palami in plaščki za eborije. Lično vezeni rokoti tekmujejo z očepkanimi albami. Celó več štol opaziš in še celo plašč in banderce z uvezeno podobo

Matere božje. Vse samo solidno ročno delo v finih izdelavi. Mnogo poštvalnosti je bilo treba. Cela štiri leta so pridne roke delale in pripravljale. Ko so trudne pustile poklicno delo na večer, so prijele za iglo in kvačke in delale za uboga Jezusa, ki biva brez najpotrebnejšega v ubogih misijonskih cerkvah —

Da je razstava tembolj živahna, so razvrščeni med perilom zanimivi predmeti iz misijonskega muzeja: maliki, razni ročni izdelki iz Kitajske in Afrike in več eksotičnih živali in ptic iz Afrike. Pred kratkim so jih poslali slovenski misijonarji. Muzej jih je dal nagacati. Posebno pozornost vzbuja kot zastepje debela afriška kača. Izredno zanimiv je tudi velik zemljevid Kitajske, ki ima to posebnost, da je ilustriran; v podobah kaže pokrajine, rastlinstvo in živalstvo in nošnje ljudi. Postal ga je misijonar Kerec. Razstavljen je tudi ročni oltarček, kakršnega rabijo za sv. mašo misijonarji na potovanju, da bi bili vsi obiskovalci razstave opozorjeni, da se prav zdaj dela na to, da obdarimo vse slov. misijonarje duhovniki s takimi kovčgi.

Sredi dvorane na častnem mestu pa stoji velika slika sv. Ludovike Marijak, svetnice kršćanske ljubezni. Njen vzor je namreč nagibal vrie prirediteljice misijonske razstave k delu. Vsa razstava učinkuje kot svetel žarek v tem sicer žalostnem času. Prirediteljicam vsa čast, nam pa naj bo ta razstava v vspehudo in opomin.

Kot prvi si je ogledal razstavo prevz. gosp. škof dr. Rožman, ki je imel tudi otvoritveni govor k omenjeni tridnevni.

Razstava bo odprla le nekaj dni. Vstop je prost. Vsi vljudno vabljeni.

— Pri hripi, bronhitis, vnetju mandljev, pljučnem kataru, zaslezenju v nosu, sapniku in grlu, obolenju ušes in oči skrbite za to, da se želodec in črevo večkrat temeljito izčisti z naravno »Franz-Josef« grenčico. Sloviti strokovnjaki v zdravilstvu potrjujejo, da zelo dobro de »Franz-Josef« voda trpečemu človeštvu pri rdečici in drugih mrzličnih nalezljivih boleznih.

Liublanske vesti:

Nesrečen čudak, ki se bori z milijoni mrtvih

Ljubljana, 25. nov.

Nesrečen čudak, že prileten in oblečen v kazniško rasevino, je danes stopil v spremstvu paznika v sodno dvorano. V dvorano žarke sipajoče sonce mu je kar vid jemalo in začel je plesati okoli zatožne klopi kakor medved-starija. Paznik mu je velel: »Vsedi se!« In čudak je mehanočno zdrknil na klop. Nepremično je zrl v zimsko sonce. Mali senat je bil še v posvetovalnici. Branilec-exoffo: »No, mož, zakaj ste tukaj?« »Siromak sem. Hišo so mi zažgali. Sekiro sem nesel, da bi šel v hrvaške šume. Doma sem iz Gerova. Tam se denar stara.« Tako zmedene stavke je čudak govoril. Nesrečni je zadržal, ko je vstopil mali senat s predsednikom s. o. s. g. Ivanom Kraljem.

»Vi ste Ignacij Kvaternik!« — »Ja-a!« in čudak je pogledal v sonce. »Rojeni ste 1882 v Smrečju, občina Gerovo, okraj Cabar! Nestalnega bivališča!« — »Dom so mi požgali.« — »Zaradi javnega nasilja in potepanja že večkrat kaznovan.«

Drugače prav običajen zločin, toda lahko bi povzročil nesrečo. Patulirajoči otroci ga je srečal na polhovgrajski cesti s sekro na rami. Ustavil ga je in vprašal: »Kdo, odkod in kam?« Odgovor besen: »Marš! Ubijem te s sekro!« Orožnik je poklical tovariša na pomoč. Čudak pa je skočil na bližnje gnojišče in pograbil gnojne vile. Začel je z njimi mahati okrog. Z veliko težavo sta ga orožnika ukrotila. Ovadba navaja, da mora biti aretiranec duševno abnormalen.

Obtožence se je dvignil in začel: »Prosim za besedo! Bil sem v Poljanski dolini. Ata in mama sta mi umrli. Siromak sem. S sekro sem šel iz Clevelanda. Hiša mi je požgana. Ni-

mam kje strehe. Skušnjava je 2000 ljudi zaštačala. Tako se dela z revežem. Grem po potu, pa vidim polovico žandarma.«

Psihijatra, ki sta ga dalj časa preiskovala, sta izjavila, da je čudak abnormalen, ki trpi na blodnjavosti in živi v povsem irealnem svetu. Je velik siromak, ki si domišlja, da trpi že dve leti pred preganjanjem mrtvih. Pravil je psihijatra:

»Mrtvi me trpinčijo. Hišo so mi zažgali. Mrtvi so komaj prst visoki. Ko ožive, pa so velikani. 75 milijonov jih je nad mano! Potolkel sem jih že 10.000. Če bi jih vse, bi si napravil iz njih nov gvant. V mene spuščajo strup. Mi nič ne morejo. Na Blokah sem se jih ubranil, da sem zbežal v cerkev in začel zviniti. Z menoj so Bog, križ in sonce! Jaz sem svet človek. Živi Bog mi deli milost.«

Čudak molči tudi posebne in tajnstvene molitve. Psihijatra sta predlagala sodišču, da ga izroči v kak očuvni zavod. Državni tožilec je predlog psihijatrov smatral za utemeljen, ker je itak obdolženec brez vsakega doma in se klati okrog ter je nevaren za ljudi. Branilec se je temu predlogu pridružil. Predsednik je po kratkem posvetovanju objavil sklep, da se čudni Ignacij izroči v lepoglavski zavod, kjer imajo poseben oddelek za abnormalne ljudi.

Predsednik čudaku: »Odsli boste v bolnišnico! Čudak ogorčen in divji: »Nikamor ne grem!« — »Se pritožite.« — »Se pritožim. Sem svoj srestje odležal. Pri Bogu in soncu! Sonce pridi k meni in me reši! Božja milost me bo ven peljala. Sem svoje odslužil.« ... Neveljaven je nesrečni mož odhajal v svojo celico. Revež je večino svojega življenja preživel po gozdovih kot drvar. Zapisnikar je zapisal, da se nesrečnik pritožuje proti sklepu...

○ **Odkritje spominske plošče na Suhem bajerju.** Jutri ob 15 bo na vojaškem strelišču (Suh bajer) ob Dolenjski cesti slavnostno odkritje spominske plošče, vzidane v počaščenje spomina na Suhem bajerju pokopanih žrtev avstrijske soldateske. Molitve bo opravil šentjakovski g. župnik, šentjakovski pevski zbor pa bo zapel žalostinke. Sodeluje tudi oddelek vojaške godbe. Občinstvo naj izkaže čast žrtvam, padlim za naše dobro.

○ **Realne eksekucije.** Pri okrajnem sodišču v Ljubljani je bilo oktobra zaznamovanih v zemljiški knjigi 89 realnih eksekucij na posestva v mestu in okolici za skupno vsoto terjatev 1.050.667 Din. Vknjižene so bile terjatve upnikov po 100.000, 300.000 Din, pa celo prav malenkostne po 120 in 170 Din. Napram septembru so se realne eksekucije pomnožile, november pa še sedaj kaže ugodnejši položaj, ker je bilo doslej predlaganih mnogo manj eksekucij. Pri 22 posestvih je bilo zaznamovano dražbeno postopanje za 260.463 Din. Pri dveh posestvih je uvedena prisilna uprava za Din 100.000 in 160.463.

○ **Zopet krpajo.** Najdražja tramvajska proga v Ljubljani je zanesljivo dolenjska, za maloželazniško družbo namreč. Za to progo je družba izdala že mnogo denarja za samo večno krpanje, ker se ne more odločiti, da bi končno enkrat dala premenjati tračnice. Tako so morali sedaj zopet za silo popraviti in zakrpati nekaj deset metrov dolge proge na Karloški cesti, pred tako zvano »vaskerkasarnjo«, tam, kjer so v teku zadnjih let progo že najmanj desetkrat popravili. Končno se bo morala družba le odločiti, da obnovi progo z novimi tračnicami, kar bo gotovo cenejše, kakor pa večno popravljanje.

Tel 31-62 KINO KODELJEVO Tel 31-62

Drvi ob 8 in jutri ob 3, pol 6 in 8 premijera razkošne operete, polne petja in humorja: **Pomladna bajka**, - Klara Fuchs, sopranistka milanske Skale, in Maris Wetra, finski tenorist

○ **Pravkar je prispela velika pošiljka snežk.** Jako nizke cene. Pred nakupom si ogledite zalogo pri Zibertu, Presernova ulica.

○ **Sveče z grobov** so kradli ta mesec dan za dnem pri Sv. Križu razni fantini! Iz bližnjega Vodmata in Zelene jame. Posledica temu vandalizmu je, da so ljudje stražili sveče, dokler so gorele, ostale pa ponesli domov. In tako delajo tudi še zdaj. Dva taka tatila sveč sta bila ondan na pokopališču zasačena in aretirana.

○ **Parcela, ki nima sreče.** Na oglu Fignerjeve in Hirske ulice leži stavbna parcela že od potresne dobe prazna, ki pa ima že pelega gospodarja in tako je iz prejšnje zelene trate nastala zadnji čas

pri revijalnem gledališču »Vesela papiga«, bi pomenilo to zlat vir dohodkov. Pisatelj se upira, a žena in sin ga primorata, da odda svoj rokopis »Bitka pri Waterloo« — ravnatelju kabareta. Le-ta uprizaro igro — po »okusu našega časa: črta, dostavlja, spreminja, dokler ne ostaneta od avtorjevega rokopisa dejanska le še naslov in podpis. A to mu prinese denar, slavo in literarno nagrado, ki jo je zamenjaval za svoje resnično knjižno delo. Tako je bolezen našega časa zlomila tega »Napoleona literature«, čigar usoda je v resnici bolj tragična, nego komična. Moda, kino, opereta, slagač so strup našega časa, ki nima več smisla za duhovno kulturo. To je osnovna zmisel avtorjeve satire, ki nam ravno prikazuje usodo ustvarjajočega duha v sodobnih materialističnih razmerah, ko triumfirata »publikum« — v Cankarjevem smislu — in »umetnost«, ki se laska »sentimentskemu« predmetju.

To je idejna vsebina in satirična ost komedije. Oblikovno je avtor segel po parodiji. Zlasti v drugem dejanju je na grotesken način pokazal, kakšna je tista »umetnost«, ki je preračunana zgolj na efekt in katere vpliv se, žal, čuti neredko tudi v sodobnem gledališču. Ravno s to patetično-groteskno parodijo si je pisatelj zagotovil tudi uspeh na odru.

Tako tudi komedija mnogo gostnosti gledališču, režiserjevi iznajdljivosti in igravcem. Predstava, pri kateri sodelujejo skoraj vsi naši odlični igravci, posebno komiki, obeta biti v režiji Bratka Krefta velika gledališka atrakcija.

PRIPIS UREDNISTVA.

Ko smo v terek, dne 22. t. m. po naslovom »Značilna reklama« povedali, kaj mislimo o načini reklame, kakršnega si privoščijo naše gledališče, nismo vedeli, kakšna je vsebina satire »Waterloo«. Tu zgoraj smo pa čitali, da je hotel avtor te satire bičati vprav tisto ogašno prirojevaje umetnosti »okusu publike«, kakršno je zadisalo iz omenjene

Mariborske vesti:

Umor na meji pojasnjen

Žrtev umora Stanislav Hacin s Križa pri Kamniku

Maribor, 23. novembra.

Na mariborskem kolodvoru so aretirali včeraj krošnjarja, o katerem so sumili, da je v zvezi z zagonečnim zločinom v Gradišču pri Sv. Kungoti. Pokazalo se je pa, da niso dobili pravega ter so ga izpustili. Krošnjar, ki je izvršil zverinski umor svojega tovariša, je izginil, kakor da se je vdrl v zemljo. Vse okoliške orožniške postaje in tudi mariborska policija se trudijo, da bi našle kako sled za njim, pa je bilo doslej vse zaman. Nikjer se ne spominjajo, da bi videli tuja, ki bi odgovarjal popisu morilca. Zanimivo pa je tudi, da sta oba krošnjarja na prav tako zagonečen način prišla do Gradišča, ker se nista zglašila nikjer drugje v okolici. Kakor so očividci izpovedali, je morilec majhne rasti, suhega in bledega, skoraj rumenkastega obraza, pod nosom ima majhne črne brke, že par dni ni bil obrit, ima šiljasto brado, redke, drobne in slabe zobe, šiljast, malo zaviljen nos, oblečen pa je bil v siv jopič, dolge hlače ter je nosil na glavi sportno, že precej umazano čepico s senčnikom, ki je po sredini zgrižen. Govoril je precej dobro nemško. Vzel pa je s seboj tudi črne polčevlje umorjenega in njegov siv klobuk, ki ga je morda pokril, da bi lažje zabrisal sled za seboj. Pri ubijanju svoje žrtve se je očividno rnil, in sicer na levi roki, ker

□ **Praznik lavantinske škofije.** Prihodnji petek, dne 30. nov. bo praznik sv. apostola Andreja, patrona lavantinske škofije. Ob 8 bo v stolni in mestni župni cerkvi pontifikalna sv. maša.

□ **Odbor za postavitev spomenika** je imel v četrtek sejo, na kateri je delegacija, ki se je te dni zglašila v Ljubljani pri banu, podala svoje poročilo. Ravnatelj Pogačnik je obenem razvil svoj načrt o zbiranju prispevkov za spomenik. Sklepljeno je bilo, da se bo skušal najti temelj za vzporedno izvedbo akcij za spomenik v Ljubljani in Mariboru, tako da se akciji ne bosta nikjer križali.

□ **Slava 45. pešpolka.** Včeraj je imel mariborski 45. pešpolk svojo krstno slavo. Radi globokega žalovanja za pokojnim kraljem Aleksandrom I. Zediniteljem se je polkovna slavnost izvršila samo s cerkvenimi obredi brez običajne proslave.

□ **Občinska seja.** Danes popoldne ob 16 bo druga seja mestnega sveta mariborske mestne občine v posvetovalnici na magistratu. Na dnevnem redu je prevzem vojašnice po vojaški upravi ter sklepanje o tozadevnem sporazumu, ki se je dosegel med mestno občino in vojaško upravo. Razprava bo tajna, pač pa se bo sklep proglašil po razpravi v javni seji.

□ **Sama izguba.** Bajce ima mestni avtobusni promet z novo progo št. 5, ki pelje skozi Koroško predmestje, dnevno 170 Din čiste izgube. Ni čuda, ko pa oba avtobusa vozita vedno prazna. Mestna občina namerava progo v kratkem opustiti, če se frekvenca ne bo dvignila.

□ **Drvi premijera.** V gledališču bo drvi prva glasbena predstava v letošnji sezoni. Vprizori se Leharjeva opereta »Carjevič«. Dirigira Lojze Herzog, režira M. Kosič.

□ **Za stolpom še cerkev.** Studenčani so lepo prenovili stolp cerkve sv. Jožefa. Sedaj so oo. kapucinci začeli še akcijo za preureditev cerkve, ki je istotako nujno potrebna. Organizirajo nabiralno akcijo, ki naj bi prinesla sredstva za izvršitev dela.

□ **Stanovanjska mizerija.** V našem uredništvu se je zgledil brezposeln invalid ter pripovedoval: »Za poldrugo leto se potikava z ženo brez stanovanja po Mariboru. Del pohištva imam shranjenega v Dravski vojašnici, del zopet drugje. Zena spi pri nekih znanih, jaz pa po luknjah in dvoranah, zdaj tu, zdaj tam. Sem v Mariboru že od leta 1892 in sem pristojen, pa ne dobim strehe. 5 pismenih in 43 ustenjenih prošnji pri mestni občini je bilo zaman, dasi so bila med tem že izpraznjena in zopet oddana številna stanovanja. Obup se me polasča, svetujte, kaj naj storim?« — Res, kaj naj stori tak siromak, če ga še občina zavrže!

□ **Tiskarski škrt** se je zmotil v včerajšnjem poročilu o delitvi drv mestnim ubožcem. Glasiti se mora: Drva dobijo oni mestni ubožci, ki se ne nahajajo v oskrbi mestne oskrbnišnice.

□ **Po neprevidezosti pod avtomobil.** Pri Sv. Martinu pod Vurbergom se je pripetila huda avtomobilska nesreča. Ko je privozil trgovce in gostilničar Janko Kostajnek s svojim osebnim avtomobilom v vas, sta pritekla na cesto 9 letni Stefan in 10 letni Ivan Majniger. Tik pred avtomobilom

iz nje pomandrana ploskev, ki služi ob toplih dneh raznim nadebudnim fantinom za kričav nogo-met, namesto da bi stala ondi moderna stavba.

gledališke reklame. Zdaj pa res ne vemo, kaj naj rečemo. Ti gre naše gledališče in pripravi krepko satiro in batino prav nalašč urezano za tiste, ki spekulirajo na nizke nagone občinstva, in v svoji vsemu za dobro stvar kliče in vabi naš slavni publikum k predstavi z istimi nizkotnimi sredstvi, katere hoče avtor s svojo satiro pobijati. Tu se pa res že vse nehal!

Duhovni koncert Ljudske univerze v Mariboru

V torek 20. t. m. je Ljudska univerza v Mariboru priredila v frančiškanski cerkvi duhovni koncert, kot žalno proslavo spomina na viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja, ob koncu šesttedenskega globokega žalovanja. Na koncertu so sodelovali ga. Vanika Brandl (gosli), g. Franjo Dugan (orgle), gdč. Helga Reiser (gosli) ter komorni pevski zbor (vodil prof. V. Mirk, sodelovali med drugimi gg. Faganelli, Neralič, Sancin, Zivko).

Uvodna Guilmantova »Zalna koračnica« (orgle) nas je spretno izvajana navdala z umirjeno resnobnostjo, njen drugi del »Serafski spev« pa je bil kot tolažilo iz onostranstva. V Bachovem Largo (dve violini in orgle) nas je prevzelo z velikim razumevanjem podano prepletanje motivov. Enako dovršen je bil Haydnov Largo (violina in orgle). S posebnim zanimanjem smo prisluhnili in sledili Guilmantovemu orgelskemu komadu v frigijskem tonovnem načinu, z vso občudenostjo in dovršenostjo je bila podana Goldmarkova arija (violina in orgle). Komorni pevski zbor je zapel šest skladb. Zastopani so bili skladatelji: J. Petelin-Gallus, A. Brumel, O. Bartujanski, A. Foerster, V. Lisinski in F. Liszt. Izvajanje je bilo vse pohvale vredno, izreka jasna, intonacija do malega čista, dinamika dovršena. Lep, mehak je bil 1. tenor, dočim se 2. tenor s svojo barvo in tezo ni popolnoma prilagal celoti; 2. bas je v p in nižjih legah lepo zvenel, le tupatam v srednjih legah postal pretrd. »tisenien.

so se poznali na lestvi sledovi krvi in so se našle še pred hlevom krvave kaplje. Posestnik Celcer pravi, da se spominja, da je v knjižicah obeh krošnjarjev videl vpisano domovinsko občino Mlako pri Kamniku. Eden da je rodom s Sv. Križa. Poleg tega je bilo v eni knjižici zabeleženo, da je lastnik leta 1932 delal več mesecev v tovarni upognjenega pohištva na Duplici pri Kamniku. Pri mrtvem krošnjarju so našli kosček tovarnega lista z žigom Kamnik, dne 17. X. 1934 ter skatljivo črna mazila, kupljeno v Rebolovi lekarni v Slovenjgradcu. Truplo so fotografirali ter ga včeraj pokopali pri Sv. Kungoti. — Zagonečen zločin je povzročil ob meji izredno razburjenje in ljudje z nestrpnostjo pričakujejo poročil o nadaljnjem razvoju preiskave. Popisi pobelega krošnjarja so naše oblasti poslale tudi v Avstrijo, kjer se prav tako vršijo poizvedovanja.

* Zvečer smo telefonično prejeli iz Maribora vest, da se je danes popoldne posrečilo ugotoviti, kdo je umorjenec neznanec. Spoznal ga je neki njegov znanec, ki je doma iz kamniške okolice. — Umorjeni je 23-letni Stanislav Hacin, rodom s Sv. Križa pri Kamniku ter pristojen v Mlako (sedaj občina Komenda).

sta skušala preskočiti cesto. Ivan je še srečno ušel, Stefana pa je zadel blatnik v roko ter je padel na cesto tako nesrečno, da je udaril z glavo na kamen. Obležal je nezavesten s počeno lobanjo in zlomljeno roko. Fanta je naložil avtomobilist takoj na vozilo ter ga zapeljal v mariborsko bolnišnico. Kakor izpovedujejo priče, je vozil Kostajnek s predpisano brzino po pravilni strani ceste ter dajal tudi svarilne znake s hupo, tako da ga zaradi nesreče ne zadene nobena krivda.

□ **Poprava strešnih žlebov.** Mestno poglavarstvo v Mariboru opozarja na razpisana dela za napravo strešnih žlebov na objektih Vojašnice vojvode Putnika (32. art. polka), ki se bodo oddala po ustmeni pogodbi 30. t. m. pri poveljstvu 32. art. polka. Pogoji so razvidni pri mestnem vojaškemu uradu.

□ **Lekarniško nočno službo** vrši od 25. nov. do 2. dec. t. l. Maverjeva lekarna »Pri zamorecu v Gosposki ulici.

□ **Kantina v zakup.** V torek 26. nov. se bo vršila v Vojašnici vojvode Putnika zakupna oddaja vojaške kantine. Zakupna doba traja od 1. januarja 1935 do 31. decembra 1937.

Pluj

Priključitev okoliških občin k mestu. Poročali smo že, da je ptujska mestna občina po novem zakonu o avtonomnih mestih predložila banski upravi dve varianti za priključitev okoliških občin k mestu in sicer obsega prva varianta na levi strani Drave: predmestje Vičava, del Mestnega vrha z Ljudskim vrtom, na desni strani Drave pa del občine Breg, s katastralnima občinama Spodnji in Zgornji Breg. P. drugi manjši varianti bi se priključilo na levi strani Drave isto, kakor pri prvi varianti, na desnem bregu pa od občine Breg vse, kar sega do potoka Studenčnice, ker ima baš ta del Brega popolnoma mestni značaj. Dejanska občina Breg, zlasti del do potoka Studenčnice, tvori s teritorijem mesta celoto, ki jo sicer loči trava, kar pa seveda ni argument, da se ta občina ne bi spojila s Ptujem. Občinski odbori občin Grajena in Breg so v svojih sejah o tem načrtu razpravljali in so ta načrt odklonili. Posebno občina Breg se z neverjetno energijo brani priključitvi. Banski upravi je bila odposlana protestna spomenica proti priključitvi. Razlogi, radi katerih se občina Breg brani priključitvi, bistveno temeljijo v bojazni, da bi se dajanje prebivalstva dela občine Breg, ki bi se spojil s Ptujem, zelo povečalo, kar bi imelo za posledico gospodarski zastoj ali celo propast obrtnikov in drugih pridobitvenih slojev z Brega. Povečane dajatve bi po njihovem mnenju zadela tudi tovarno Petovica, ki bi se zbog tega preselila drugam! Vse to bi povzročilo zmanjšanje davčne moči priključenega Brega, povečala bi se brezposelnost na drugi strani pa bi se moralo povišati število občinskih nastavlencev, tako, da bi bil efekt priključitve k Ptuju le negativen.

Drava je naplavila pri Ptuju moško truplo, ki je ležalo v vodi približno 4 tedne in je bilo že močno v razpadu. Utopljenec je bil star okoli 45 let. Po zunanosti soditi je bil uradnik ali trgovec. Njegova osebnost ni ugotovljena. Pokopali so ga na pokopališču v Rogoznici.

Sporod je zaključila Duganova Fuga v c-molu za orgle.

S to prireditvijo sta Ljudska univerza in z njo obilno navzoče mariborsko občinstvo pač na najdostopnejši način dala izraza globokemu sočustvo vanju nad tragično smrtjo pokojnega vladarja. Bb.

*

Ljudski oder, št. 2. Razvoj tega lista, namenjenega povzdignjenju podeželskih odrov, je zelo razveselil. Urednik prof. Niko Kuret se trudi, da bi nudil poleg praktičnih navodil in migljajev zlasti idejne tvarine »za poglavitve našega igranja«, kakor nam pove, podnaslov lista. Morda homo imeli priložnost spregovoriti kaj več o idejnih gibalih »Ljudskega odra«, za zdaj navajamo samo vsebino druge številke II. letnika: Davorin Petančič (Maribor): O hrepenjenju in izpolnjenju v igri. — Vojmil Rabadin (Split): Pregled ljudskega igranja pri Hrvatih. — Matija Munda: Igravec sam s seboj. — Pozorišče. — Kaj bi igrali (prikladna navodila za izbiro iger). — Posvetovalnica. — Nove knjige. — Strokovna knjižnica. — Kaj se igra.

Zdravje, št. 10. Ne moremo dovolj toplo priporočiti tega poljudnega zdravstvenega lista. Tudi vsebina najnovejše številke je vredna, da jo poznajo čim širši krogi: mnogo pozornosti posveča tudi zdravstvenim vprašanjem otroka ter prinaša sledeče sestavke: Nega otroka, če ima ošpice. — Rešujmo mladi rod! — Zakon o pobijanju spolnih bolezni. — Higijena v jeseni. — Krvni pritisk in dihalne vaje. — Železo, zdravilno sredstvo. — Pazite na otroke in varujte jih pred opeklinami. — Posušeno meso. — Ljudska samopomoč na polju zdravilstva. — Razširjanje ljubljanske bolnišnice. — Izvajanje asanijskih del na podeželju v dravski banovini. — Izredno pomembne in za praktično življenje dragocene so »dobretnice«, katerih je naslovo uredništvo čitateljem v lepem številu.

Kulturni obzornik

Waterloo

K nedeljski dramski premieri.

Izmed del slovanske dramatike je na letošnjem sporedu naše drame več srbsko-hrvatskih dram in vsaj po eno češko, poljsko in rusko delo. Za češko veseligojo »Gugalnica« bo uprizorilo naše gledališče kot drugo delo iz te skupine poljsko satirično komedijo »Waterloo« v prevodu Franceta Vodnika. Premiera bo v nedeljo 25. t. m. zvečer.

Komedija »Waterloo« pomeni v sodobnem poljskem gledališkem sporedu v prvi vrsti aktualno novost. Lvovski pisatelj Wilhelm Raort je pripravil z njo senzacijo ne le domačim marveč tudi tujim odrom. Za Lvovom, kjer se je delo najpoprej uprizorilo, so sprejela komedijo na spored poljska gledališča v Poznanju, Krakovu, Varšavi in Vilnu. Prav tako pa se zanimajo zanjo Avstrija, Čehi, Nemci in Francozi, katerim smo se pridružili in jih menda vsaj deloma prehiteli sedaj tudi mi Slovenci.

Komedija je kljub zgodovinskemu naslovu popolnoma sodobna. Res, da nastopijo v igri tudi Napoleon s svojimi maršali in grenadirji v pravi pravcati bitki pri Waterloo-ju, kjer bomo videli najmoderneje tanke. A to naj nikogar ne zapelje v zmoto, kajti »Waterloo« je v prvi vrsti satira. Pisatelj nam je naslikal v nji sodobne literarne razmere na Poljskem — a tudi drugod — in jih osmešil na prav drastičen način.

Junak komedije je starejši pisatelj Jan Borowicz, avtor mnogih odličnih del, ki so mu prinesla nemajhno literarno slavo, a nič denarja. Revež se muči s prevodi, a kljub temu zaide v obupen materialni položaj, iz katerega ni izhoda. Tedaj se ponudi rešitev: ako sprejme sodelovanje

V Bolgarijo skozi Oplenac

Niš, 21. novembra

Dva udobna železniška voza drvita v noč po slavoskih in sremakih ravninah proti prestolnemu Belgradu. Devetdesetlanska pevka družina slovenskih pevcev oživlja v jutranjem soncu, ki je končno posijalo skozi meglo in oblake. Stiriurni postanek v Belgradu je izrabila tridesetlanska skupina Matičarjev, si najela avto ter zdrvela mimo Dedinj in Avale proti 80 km oddaljenemu Mladenovcu in od tam še 24 km daleč v Topolo in na Oplenac. Toplo sonce greje zdaj v hrbet, zdaj slepi zaspane oči, ko hitimo po serpentinah po hribovitih, z nizkim hrastovjem poraščenih krajih. Redko poseljeni kraji, strnišča po poljih, slana po obzidanih, rjavih tratah, kupi koruzne slame in božje, poznojesensko sonce nad nami.

Redko besedujemo, kakor da se zavedamo, kam hitimo. V dalji se zabeli na griču vsa v soncu bela zadušnica na Oplenacu, katero od sedaj le redko izgubimo iz oči. Po krasni cesti puščamo za seboj seljake v narodnih nošah s skromnimi lastnoročno spletenimi vencem v rokav, srečujemo vedno bolj pogosto prenapolnjene avtomobile, na hišicah vise črne zastavice, enako tudi na brzojavnih drogih, ograje in mostovi so oviti v črno, proste ceste črni, preprosti alavoloki s preprostimi napisi, kar vse spominja na veličastno pretelesljivo zadržjo pot, ki jo je pred tedni hodil tod veliki kralj zedinitelj. Vse priča na brezmejno ljubezen, ki še sedaj obdaja vladarja v legendarno okolje.

Na Oplenacu smo. Nekoliko pod belo zadušnico stoji vrsta avtomobilov in avtobusov, ki so brez hrupa izšli iz sebe trume pisanega naroda iz vseh predelov Jugoslavije. Skozi odprta vrata zadušnice prihajajo močnejši akordi moškega zboru, vmes molitve svečenika. Pevsko društvo »Obilje« iz Belgrada se je prišlo pokloniti svojemu mrtvemu kralju. Vstopimo. Nepopisni mozaiki, ki pokrivajo od tal pa do skrajne točke vseh kupol vse svetilnice, se leskečejo v soncu in nešteti bar-

vah. Ob stenah okrog in okrog pa stoje in leže zlati in srebrni venci, kakršnih ne premore nobena zakladnica.

Kakor iz neznanih globin zadone zopet močnejši akordi pobožnega petja. »Obilje« poje v grobnici pod nami. Čakamo četrte ure in spuste tudi nas po stopnicah v grobnico. Odpro se nam novi, tudi vsi z mozaiki obdani obokani prostori veličastne kraljeve grobnice, kjer gori 13 vseh lučic pred trinajstimi pokojniki velikih Karadževićev. Tu dol je človeku še nekako topleje v duši, kakor da bi se zavedel bližine velikega pokojnika, ki spi tu v sveti, pobočni tišini sredi vaz, napolnjenih s prstjo iz vseh krajev Jugoslavije, spredaj na najvidnejšem prostoru najbolj umetniška in najdostojnejša vaza s prstjo iz Dravske banovine. Sredi svežega cvetja je zablestel tudi naš venec s trobojnicami. Dva krepka stavka iz ust predsednika zbora Glasbene Matice, na to »Večnaja pamjat« iz Hrističeve »Opela« in kolena so se sama upognila na prostoru, kjer počiva in bdi z nami ljubljani naš veliki kralj.

Ura je minula kakor minuta. Še bežen pogled iz Oplenca na osončeno, čudovito lepo okolico, ki spominja na našo dolejško pokrajino. Okrog in okrog svetilnice leže prisloneži tisoči in tisoči še sedaj lepo ohranjenih vencev v dveh vrstah po pet in več skupaj, nove trume naroda hite v grobnico, ponovno zadone akordi drugega zbora, a mi moramo nazaj na postajo v Mladenovac, da ne zamudimo vozov, ki peljejo že ostale naše pevce na poti proti Bolgariji. Srečavamo avtomobile, pešce, skupine za skupinami stopajo proti Oplenacu k svojemu kralju. Nebo se je zavilo »zopet v sive oblake, hladni veter brije preko jesenskih polj in travnikov prelepe šumadije.

V Mladenovcu smo se zbrali zopet vsi v toplih železniških vozovih ter hitimo proti Nišu. Še nočjo bi bili radi v bolgarski prestolici, kjer se predstavimo v četrtek zvečer z našo pesmijo Bolgarom.

Posledice predolgega sedenja

prerano staranje...
ponušanje miš...
neredno delovanje črevesa...

Pijte redno

ROGAŠKO SLATINO

pa se obvaruete vsega tega!

cuvan Edvard in Perko Janez, ki bosta gotovo vršila to službo v splošno zadovoljstvo.

— Važen izum hrvatskega soferja. Sofer v Slavonkem Brodu Josip Kličko je izumil varnostno napravo za železniške zapornice, ki obeta odpraviti pogostne nesreče na križiščih železniških prog in cest. Pred kratkim je njegov izum službeno preizkusilo ravnateljstvo državnih železnic. Princip Kličkovega izuma je v naslednjem: V poljubni oddaljenosti od zapornice se postavi na tračnicah poseben aparat, ki v trenutku, ko vozi čez enajst vlak, avtomatično zapre zapornice. Poprej pa se na zapornicah še oglašali varnostni zvonce. Kličko namerava prodati svoj izum našemu prometnemu ministru. Neka belgijska firma mu je ponudila 100.000 frankov na podlagi risb ki jih je razstavil na letošnjem zagrebškem velesejmu.

— Pri hemoroidni bolezni, zagatjenju, nategnjenih črevih, abscesih, sečnem pritisku, otečenosti jetrih, bolečinah v križu, tesnobi v prsih, hudem srčnem utrujenju, napadih omotice prinaša uporaba naravne »Franz Josefove« grenčice vedno prijetno olajšanje, čisto tudi popolno ozdravljenje.

— Senzacionalna razprava v Belgradu. Predvčerajšnjim se je začela pred belgarskim okrognim sodiščem razprava proti univ. prof. dr. Miloti Novakoviču, kasacijskemu sodniku v pokoju Mihajlu Jovanoviču, načelniku prometnega ministristva Miroslavu Lončikoviču, načelniku istega ministristva Miroslavu Jovanoviču in proti belgarskim odvetnikom Kostu Trajkoviču, Aleksandru Nedeljkoviču in Dušanu Milojkoviču. Ozadje procesa sega v zadevo spora naše države s čehoslovaško tvrdko Ringhofer Werke A. G. Obtožnica obtožuje dr. Novakoviča, Jovanoviča in Jovoviča, da so se dali kot člani sodišča, ki je bilo izbrano za rešitev tega spora, podkupiti od omenjenih treh belgarskih advokatov, vsak s 150.000 Din. Omenjeni trije advokati so zastopali v procesu čehsko tvrdko. Sodišče je res odločilo, da mora naša država plačati čehski tvrdki skoraj 18 milijonov dinarjev za naročilo, ki ga je naročila predvojna Srbija leta 1914. Za razpravo vlada v Belgradu veličastno zanimanje.

— Najstarejša Katra v Jugoslaviji. V Zupanju na Hrvatskem živi Katra Pucanovič, ki je brez dvoma najstarejša Katra v Jugoslaviji. Te dni je v popolnem zdravju in dobrem razpoloženju dočakala svoj 111. rojstni dan. Katra ima še povsem dober vid in sluh in še — zdrave zobe.

— Okrutni zločin nad starem. V Zlataru v Hrvatskem Zagorju živi 64 letni kmet Miško Hunjak, ki je s svojimi tremi sinovi ustanovil v vsi glasbeno društvo in sam poučeval fante in dekleta v petju in drugih vrstah glasbe. Te dni se je vračal skozi gozd domov. Nenadoma je planil izza grmovja nađen neki možki, v katerem je starec spoznal svojega dolgoletnega sovražnika Stefana Vodopića. Napadalec je navlil na strelca s sekuro in mu hotel z enim samim zamahom odsekati glavo. K sreči je starec z obema rokama prestrlel udarec. Nato je Vodopić strelca podrli na tla in ga začel obdelovati s toporiščem sekire. Potegnil je iz žepa bodalo, mu prebodel obe roki in naposled porinil strelca bodalo globoko v hrbet. Starec je obležal na cesti nezavesten. Našli so ga kmetje, ki so ga prepeljali domov, kjer se bori s smrtjo. Zločinskega napadaleca so prijeli orožniki.

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 21. t. m. je objavljena »Naredba o izločitvi občin Osilnice, Trave in Drage iz območja okr. sodišča v Kočevju in njih pripojitvi k območju okr. sodišča v Čabru«, dalje »Naredba o izpremembah v naredbi o povračilih potnih stroškov za službena potovanja sodnih uslužbencev na stroške in zahtevo privatne stranke«, »Pravilnik za izvrševanje proračuna, odobrenega Zvezi Sokola kraljevine Jugoslavije za leto 1934-35«, »Odločba o opravljanju lekarniškega drž. strokovnega izpita«, »Odločba o žigosanju vodomerov in taksonetrov« in »Izprememba pravilnika o oznakanju hmelja, namenjenega za izvoz«.

— Lovski tat! ustrelil mesto zajca svojega tovariša. Okoli Ivanca na Hrvatskem je mnogo lovskih tatov, ki love po tankanjih gozdovih. Te dni sta se napotila dva od njih, Tito Smiljan in Jakob Kramar, v gozd Preprotnik na zajce. Prodirala sta po gozdu v primerni razdalji med seboj. Naenkrat je med njiju prišel zajec. Kramar je

pomeril in sprožil nanj, toda mesto zajca je zadel svojega tovariša Smiljana v prsi. Zadel je lovec je prišel klicati na pomoč, toda v tem je počil še en strel, ki ga pa ni oddal Kramar. Smiljan je kmalu zatem podlegel smrtonosnim ranam. Drugi strel je najbrž oddal na Smiljana kak lovski tat, ki je gojil do njega mržnjo. Zaradi tega dogodka so orožniki napravili racijo na lovske tatove in jih več pozaprl.

— Čudna bolezen. Pred meseci je izginilo iz pravoslavne cerkve blizu Prnjavora precej vojska. Sum je padel na cerkovnika Vojaka Braniča. Te dni se je Branič zagovarjal pred banja-luškim sodiščem. Priznal je, da je ukradel vojske, zagovarjal pa se je, da ga ob vsaki vojski spremembi napade tatinska bolezen. Tudi je, da je tudi to tatvino izvršil v namadu boleznijo. Kljub temu zagovoru ga je sodišče obsodilo na 3 mesece zaporu, pogojno za leto dni.

— Velik železni most čez Donavo pri Orsovi. Pred mesecem dni smo poročali, da je bilo na konferenci jugoslovanskih in romunskih delegatov v Vrhu v načelu sklenjeno, da se čez Donavo pri Orsovi zgradi velik most, ki bi služil za zboljšanje prometa med Jugoslavijo in Rumunijo. Sedaj poročajo, da sta jugoslovanska in romunska vlada ta sklep v celoti sprejeli in sklenili, da se z graditvijo tega mosta začne že prihodnjo pomlad. Stroški bodo znašali okrog 150 francoskih frankov in bosta plačala Jugoslavija in Rumunija vsaka polovico. Dela so že oddani francoski tvežki Batignol, ki pravkar dovršuje pančevski most.

— Pri motnjah prebave, želodčnih bolečinah, zgagi, slabosti, glavobolu, miglaju oči, razdraženih živcih, nespanju, oslabelosti, nevolji do dela povzroči naravna »Franz Josefova« grenčica odprto telo in olajša krvni obtok.

Celje

— Pasji kontumac v mestu Celju in celjskem okraju je ukinjen, ker v zadnjih treh mesecih ni bilo nobenega novega slučaja stekline.

— Zaradi regulacije potoka Sušnice bo treba podreti tudi več objektov. Včeraj so že začeli podirati pritlično hišo na Lavi št. 13, last tovarnarja g. Kirbiša.

— Otroški vrtec (zabavišče) v mestni šoli se odprl v ponedeljek, 26. novembra t. l. ob 9 dopoldne. Starši, ki so vpisali svoje malčke v ta razred, naj jih pripeljejo tega dne v šolo, kjer bodo dobili vse potrebne informacije.

— Miklavževa obdaritev. Otroški vrtec okoliške šole v Gaberjih priredi s pomočjo Podpornega društva za revne otroke v občini Celje okoličar v nedeljo, dne 2. decembra 1934 ob 3 popoldne v telovadnici okoliške deške narodne šole Miklavžovo obdaritev. Prijatelji mladine se vljudo vabijo. Darila za privatne stranke se sprejemajo od 2—3 popoldne.

— Andrejev sejem. Dne 30. novembra t. l. bo v Celju običajni letni živinski in kramarski sejem.

Ljutomer

Novega župana imamo v našem mestu. Gospod Zmavec je odstopil kot mestni župan, njegovo mesto je prevzel upokojeni davčni inšpektor g. Kuhař. Avtomatično je tako prišel v mestni občinski odbor odvetnik g. dr. Stajko. Tako smo zopet popolni.

Mestno pokopališče je v mizernem stanju, zlasti ob času deževja. Pri mestni občini se je osnoval poseben odbor, ki bo skušal stanje pokopališča izboljšati.

Mlinarjev Janez pride jutri po Marijeto na oder Katoliškega doma. Igra »res ljudska, po na narodne pesmi, kos zgodovine celjskih grofov. Začetek ob pol štiri. Pridite ob blizu in od daleč jutri v Ljutomer!

Poseben odbor, ki bo imel nalogo, da na spomlad organizira izlet na Oplenac in v Belgrad, se je osnoval v Ljutomeru. Začel je že s pripravi.

Bohinjska Bistrica

V nedeljo, 25. nov. ob pol 8 ponovi prosvetno društvo igro »Poulični otroci«. Igra je verska in zelo lepa. Kaže nam nazorno, kako zelo obrekanje škoduje na časti in imetju. Daje nam lep nauk o vzgoji in dejanski ljubezni do bližnjega. — Prijeli smo s prosvetnimi večeri za fante in moše. Prihodnjo sredo govori domači g. zdravnik o prvi pomoči v nevarnostih. Zadnjikrat sta pa predavala g. Jakob Rozman o menicah in g. Jos. Ambrožič o gospodarskih in socialnih razmerah v rimski državi v času sv. Pavla. Predavanja bodo vsako drugo sredo ob 8 zvečer v prosvetnem domu skozi vso zimsko sezono. Vabimo fante in moše, da se jih udeležujejo redno, v obilnem številu in točno.

— Na Bistrici je pogorel Jurjevčev stog. Sumijo, da je bil ogenj podtaknjen.

Jesenice

Pevski in glasbeno društvo »Aljaž« je že v tem kratkem času zimске sezone priredilo več dramskih predstav: »Roksi«, »Mlinar in njegova hči«, »Pri-sega o polnoči«, »A njega nič itd. Sedaj pa se je opogumilo in napravilo korak naprej ter vprižori jutri zvečer opereto »Havajska roža«, ki spada med težja operetna dela. Dvorana je krasno preslikana, na odru pa bomo videli povsem nove kulise.

— Poroka. Jutri stopi pred oltar eden najgilejših sodelavcev bivšega Krekovega prosvetnega društva, g. Anton Torkar. Nevesta je gdca Kati Bokal. Ko se je ustanovila društvena godba, je bil on med prvimi godbeniki, če je bilo potreba nastopiti v pevskem zboru, je bil takoj pripravljen sodelovati. Na odru je s svojim komičnim nastopom vzbujal salve smeha, skratka, nikoli ni odrekal svoje pomoči, pa naj si bo pri katerikoli odseku. Vsa Slovenija ga pozna, saj je bil na nešteti taborih, zborovanjih, telovadbah, povesod, kjerkoli je sodelovala godba. In zvest naročnik »Slovenca«. Pravi, da bi bilraje vsak dan brez zajtrka, kot pa brez »Slovenca«. Številni njegovi prijatelji mu želimo v novem stanju obilo sreče in blagoslova!

— Nezgoda. Janez Kunčič, pomožni delavec v električnem oddelku železotovarne na Jesenicah, je kopal jamo, v katero naj bi postavil: nov drog za elektrovoz. Nenadoma pa se je odtrgala skala ter Kuničič zlomila nogo. Prepeljali so ga v tovarniško bolnišnico.

— Promet po jeseniških ulicah je sedaj v jeseni in pri posutih cestah neznan. Le dva lastnika motornih vozil v večernih urah preizkušata mot in brzino svojih motorjev ter kratica počitek železničarjev, ki stanujejo ob Aleksandrovi cesti, in morajo vstajati ob dveh ponoči, da gredo v službo. Železniški uslužbenci, stanujoči v teh stavbah, prav lepo prosijo ta dva gospoda, da bi prenosila torišče za svoje športne akrobacije kam gor proti Hrušici, kjer ne bosta motila nikogar.

Serravallo

KINA VINO Z ŽELEZOM

vzbuja izborni tek kre 1 2 vee, izbojšu...
ter se od zdravnih avtoritet zlo orlozore
REKONVALESCENTOM I SLABORVNIM.
iz stonokus, V. e. ot 10.000 dr. v iskih orizanih
tobi se v vseh okra n. po 4 doših cenah; eno
litrska steklenica Dila 77—, polilitrska steklenica
Dila 48— četrtitrska steklenica Dila 32—.
Rec 8, br 3290 m 21. 11. 1933

Anžurjeva vlomilska tolpa obsojena

Ljubljana, 21. novembra

Mali kazenski senat je danes obravnaval velike in male vlome, ki jih je Anžurjeva vlomilska tolpa izvrševala od 15. do 30. julija v Kranju in okolici. Znani Tone Anžur, ki je 16. septembra po držnem begu iz ljubljanskih zaporov žalostno končal na svojem rojstnem domu, ko so ga orožniki obkolili in se je nasadil na bajonet, je bil vodja tolpe. Ta tolpa je izvršila v omenjenem času 7 večjih in manjših vlovov ter je napravila nad 12.000 Din škode.

Orožniki so dolgo zasledovali vlomilsko tolpo. Najprej je bil aretiran glavar Anžur direktno v sodni dvorani v Ljubljani, ko je poslušal razpravo proti svojemu bratu Jožetu. Nato pa so bili aretirani še njegovi trije pomagali.

Pred sodniki so se danes zaradi vlovov v Kranju in okolici zagovarjali: 22 letni Stanko Kunstelj, brezposelni delavec, ki doslej še ni bil kaznovan. Drugi je bil Karel Kokalj, 25 letni brezposelni delavec, ki je bil Anžurjev znanec. Tretji pa je bil nesrečni Luka Spruk, družinski oče, ki je slepo verjel Anžurju in njegovim načrtom, kako lahko brez trdega dela zasluži lepe denarce. Na zatožni klopi pa sta se pojavila tudi neki starejši moški s Primškovega in neka ženska iz dobroseljske okolice, ki sta tolpi dajala potuho in ukradeno blago prikrivala.

Prvi Stanko Kunstelj je omenil sodnikom: »Pri vseh vlovih sem stal na straži, ker sem drugače še premlad za vlome.« O glavarju Anžurju je dejal: »Anžur je hodil podnevi okrog kot trgovec s čebulo, po noči je hodil kras.« Senatni predsednik proti Karlu Kokalju: »Bili ste že dobro izveščani za vlome! Boste vlome priznali?« Kokalj: »Da, kar sem naredil, sem naredil, kar ne, ne.« Tudi tretji obtožene je deloma priznal udeležbo pri vlovih. Oba zadnja obtožena pa po ovinkih, da sta pomagala tolpi.

Bili so obsojeni: Stanko Kunstelj na 1 leto in 2 meseca strogega zaporu, Karel Kokalj na 2 leti in 6 mesecev robije, Luka Spruk na 10 mesecev strogega zaporu. Oba pomagala: moški na 6 mesecev strogega zaporu in 120 Din denarne kazni, ženska pa na 1 mesec strogega zaporu.

DRAMA (Začetek ob 20)

Sobota, 24. novembra: Ob 15: Bratje Karamazovi. Dijaška predstava. Izven. Cene od 3 do 14 Din.
Nedelja, 25. novembra: Ob 11 dopoldne: Sugačica. Otroška predstava. Znižane cene od 20 Din navzdol.
Ob 15: Gugalnica. Izven. Cene od 20 Din navzdol.
Ob 20: Waterloo. Premiera. Izven.
Ponedeljek, 26. novembra: Velika noč. Red C.

OPERA (Začetek ob 20)

Sobota, 24. novembra: Izgubljeni valček. Opereta. Premiera. Izven.
Nedelja, 25. novembra: Ob 15: Sveti Anton vseh za. Ljubljanski patron. Izven. Cene od 35 Din navzdol.
Ob 20: Traviata. Izven. Cene od 35 Din navzdol.
Ponedeljek, 26. novembra: Zaprti.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Sobota, 24. novembra ob 20: Carjevič. Premiera. Otvoritev glashbene sezone.
Nedelja, 25. novembra ob 15: Gugalnica. — Ob 20: Carjevič.

Naznanila

Liubliana

Trnovski oder v Ljubljani vprižori jutri ob 20 na odru Zadržnega doma v Karunovi 14 veselejško Roksi. Vstopnice bodo v predprodaji jutri od 10 do 12.
1 Kino Kodoljevo. Drevi ob 20, jutri ob 15, 17, 30 in 20 ter v ponedeljek ob 20 premiera razkošne operete, polne peke in humorja: »Pomladna bajka«.
1 Nočno službo imajo Ickarne: mr. Ustar, Selenburgova ulica; dr. Kmet, Trševa cesta 41. in mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4.

Drugi kraji

Vrhnika. Studentje iz Ljubljane bodo gostovali v nedeljo, dne 25. t. m. v Rokodelskem domu na Vrhniki z Maurice Rostandovo dramo »Ne ubijaj!« Začetek točno ob pol 8 zvečer. Cene običajne. Iskreno vabljeni!

Poizvedovanja

Najdena je bila ura. Dobl se v Zelini jami, Ljubljanska ulica 30.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 24. oktobra: 12.15 Plošče 12.50 Poročila 13.00 Čas, plošče 13.00 Glasbina in moderna diplomacija (Ruda Jurčič) 13.20 Radijski orkester 13.30 Francoska (Prof. Prezelj) 13.30 Radijski orkester 13.50 Jedilni list, program za nedeljo 20.00 Znanstveni politični pregled (dr. Jug) 20.30 Nacionalna ura: Davorin Jenko in Stepan Mitrov Ljubša — prenos v Zagreb in Belgrad — Uvodno besedo govori dr. Fr. Krimovec, Jenkove skladbe poje aktet Ljubljanskega Zvona 21.00 Radijski orkester 21.30 Čas, poročila, Radijski orkester

Drugi programi

SOBOTA, 24. novembra: Belgrad: 19.30 Violinska koncert 20.20 Predavanje o skladatelju Davorinu Jenku 20.50 Danska glasba 22.05 Radijski orkester — Zagreb: 20.15 Vokalni koncert 20.45 Scene iz Romea in Julije 21.15 Vokalni koncert — Dunaj: 17.15 Iz nemških oper 19.05 Arje in pesmi 19.45 Operetni koncert 21.15 Knežinja Nineta, opereta, Strauss 22.30 Jazz 24.00 Biedermeier-kvartet — Budimpešta: 17.55 Dva klavirja 19.00 Opereta 21.35 Ciganska glasba 22.40 Salonska glasba — Milno-Trst: 17.10 Plesna glasba 20.45 Orkestralni in vokalni koncert 22.15 Mandolinistični koncert — Rim Bari: 17.10 Laska glasba 20.45 Veselejško 22.15 Laska in plesna glasba — Praha: 18.05 Nemški vokalni koncert 19.30 Iz manuskriptov J. S. Bacha komponistov 20.50 Mala zmagar, opereta, Schoffer-Polaček 22.15 Laska glasba — Brno: 19.30 Slovaška in moravske lovske pesmi — Bratislava: 19.30 Zabavna glasba — Berlin: 19.00 Sonate 20.10 Hamburg — Köln: 19.30 Igra 21.15 Chroschel, koncert — Hamburg: 19.00 Igra 20.10 Ljudska operna glasba — Bratislava: 20.10 Hamburg 21.00 Igra — Lipsko: 18.20 Volaska godba 20.10 Zakletki grad, opereta, Milloček — Köln: 19.00 Violinski koncert 20.47 Bachova dela — Frankfurt: 18.45 Zabavni koncert 20.15 Pester večer — Stuttgart: 19.00 Köln 20.15 Orient, akros, radijska revija — Monako: 19.00 Radijski orkester 20.15 Orkestralni in pre-mestni, veselejško Zürich: 20.01 Beethovev koncert — Strasbourg: 17.45 Simfonični koncert 21.30 Koncert del Pillaosa.

Kaj pravite?

Casopisi, med njimi tudi »Slovenec«, poročajo, da so ameriški bogataši poskusili podkupiti ljudi, ki so se jim zdeli sposobni strnoglavititi predsednika Roosevelta, z 1 milijardo dinarjev. Pa so se urezali, ker se ljudje, na katere so se obrnili, niso uklonili milijardi.

Iz Amerike poročajo tudi, da namerava kandidirati za Rooseveltovega naslednika neki Long, sedaj senator. Ta si je postavil ta-le program: vsaka ameriška družina mora imeti na leto 200.000 Din dohodkov — kdor pa ima več, s tem pa kar na najbližjo kljukol!

Stari vodja angleških laburistov Lansbury pa je rekel, da bo Delavska stranka vse premoženje, ljudi banke, socializirala, kakor hitro pride na vlado, toda ne s krvavim klanjem, ampak z denarjem: vse bodo odkupili in posteno plačali. Na zprašanje pa, odkod bodo dobili denar za odkupnino, je rekel: Odkupnino bomo pobrali v obliki davkov tistim, ki jo bodo od nas prejeli, pa bo stvar v redu.

Kaj pravite, g. urednik, ali se svet dandanes kaj mae ali ne?

Koledar

Sobota, 24. novembra: Janez od Križa, spoznavalec.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrl g. Lovrenc Sattler. Pogreb bo v nedeljo ob 4 popoldne.

† Na Planini je umrl g. Franc Verwega, posestnik. Pokopali ga bodo v nedeljo, 25. t. m. ob 4 popoldne v Brežicah.

† Iz Ptujja poročajo, da je v Gradcu umrl ptujski veletrgovec g. Egon Schwaab. Pogreb bo v Ptujju danes popoldne ob 3.

Naj v miru počivajo! Zalutočim naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Nevarno je zbolel g. Franc Ks. Gartner, župnik na Zg. Polskavi. Sobotratom se priporoča v molitev.

— Diplomiran je bil 17. t. m. na ljubljanski univerzi za ing. arh. gospod Makso Hlad iz Maribora. Iskreno čestitamo!

Ostale vesti

— Predsednike vseh občin opozarja Odbor za postavitev spomenika viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju, da je rok za odgovor na zadnjo poslano okrožnico (23. t. m.) podaljšan do 29. t. m. dopoldne in prosí do takrat zanesljivo odgovora.

— O pesniku Simonu Jenku predava drevi ob 20.20 v ljubljanskem radiju msgr. Ivan Kimovec. Na to predavanje opozarjamo še prav posebno zaradi zanimivosti predmeta samega, pa tudi zaradi odličnega predavatelja. Po predavanju zapoje aktet »Ljubljanskega zvona« nekatere oglašbene pesmi Simona Jenka.

— Pod ničlo —2°C. Trije so vremenski patroni Elizabeta, Cecilija in Klemen, ki delajo zimo. Ob tem času kmetje pričakujejo, da zapade prvi sneg. Če pa pritise mraz in sije sonce, je najugodnejši čas za spravljnje stelje iz gozdov. Kmetje vsak dan hite spravljati steljo, ki jo vozijo visoko zvrhane vozove domov in je letos prav dobra. Lani je bila zaradi novembarskih nalivov in poznejšega snega slaba in jo je bilo malo pripravljene. Mraz, še pohleven, pritiska v deželo. Živo srebro v termometru se krči pod ničlo. V četrtek smo imeli v Ljubljani jutraj 0°C, barometer 770,5 mm. — Jutraj je bila slana in napravil se je po stoječih vodah tudi led. Po dnevi je bilo lepo, jasno in solčno. Včeraj jutraj pa je živo srebro sedaj v termometru se krčilo pod ničlo. V četrtek smo imeli v Ljubljani jutraj 0°C, barometer 770,5 mm. stanje, ki že kmalu ni bilo doseženo.

— Za advent pripravljamo cerkvenim zborom: Adamič Karlo, V svitu zarje. Zbirka adventnih pesmi za mešani zbor, part. 24 Din, glasovi po 6 Din. Foerster A., Cantica sacra, III. del, za moški ali ženski zbor, po 30 Din; 12 cerkvenih pesmi za mešani zbor, part. 12 Din. Gram Anton, Adventne pesmi za mešani zbor, part. 10 Din, glasovi po 4 Din. Premrli Stanko, Cerkevni moški zbori, po 40 Din; Cerkevna ljudska pesmarica za eno

Najdba na samotnem otoku

Žaloigra na Robinzonovem otoku

Ni še dognano, kdo sta najdena mrliča

Kakor smo že poročali, so na samotnih Gala-paških otokih, in sicer na otoku Marchena, našli dve mrtvi trupli, katerih eno naj bi bilo moško, drugo žensko. Zdaj objavljajo listi podrobno poročilo kapitana ribiškega parnika »Santa Amara«, Rodrigueza, ki je odkril trupli, kateri sta pa po njegovem obe moškega spola. Kapitan pripoveduje:

Mudili smo se s Santa Amaro na višini Marchenskega otoka, ko me je moj prvi častnik opozoril na majhno rdečo zastavo, ki je plapolala na kupu kamena na otoški obali. Velel sem spustiti v morje čoln z moštvo. Moštvo je našlo majhno jadnico, ki je bila potegnjena na obalo in je ležala med dvema kladama lave. Blizu čolna je bil postavljen drog z zastavo, ki je bil podprt s kamni. To je bil drog, ki smo ga bili spoznali s krova. V senci lavinah klad je ležalo truplo moža, ki je bil očitno umrl za žejo, in komaj petdeset čevljev naprej truplo drugega moža. Oba moža sta bila bosa in njuna obleka docela razcefrana. Blizu trupel smo odkrili sledove nog: najbrž je drugi moški tik pred smrtjo še tekal sem in tja, dokler se od onemoglosti ni zgrudil in umrl.

Kot priče zadnjega boja obeh mož za življenje sem našel, istolako v bližini lavinah klad, ostanke glave morskoga psa in ostanke mesa orjaškega kuščarja — legvana, ki sta ga bila oba ubila in jedla. V steklenici za vodo obeh žrtev ni bilo več niti kapljice vode, tako, da je domnevati, da sta oba umrla za žejo.

Pod eno izmed klad sem našel sveženj pisma, ki so bila last neke gospe Wittmer. Iz vsebine pisma je bilo razvidno, da je bil eden izmed mrtvih mož mož gospe Margaret Wittmer, Frank Wittmer, drugi pa neki Alfred Rudolf Lorenz. Pri natančnejši preiskavi sem našel potem tudi Lorenzov nemški potni list, ki je imel pariški vizum.

Eno izmed pism gospe Wittmer se je glasilo: »Lorenz čaka v svoji mali ladji na višini otoka in bo z našo pošto jadral v San Christobal.« Zato mislim, da je Lorenz, v tem ko sta Wittmer in njegova žena čakala na obali, zasačil vihar in ga vrvel na obrežje. O gospe Wittmer še nisem mogel odkriti nobene sledi.

Tako kapitanovo poročilo.

Kapitan Rodriguez je dal obe trupli prenesti na krov »Santa Amara« in se obrnil na ekvadorsko vlado za napotke glede pokopa.

Ameriški raziskovalec Hancock o drami

V Los Angelesu živeči raziskovalec in milijonar Captain Hancock, na katerega je bilo naslovljenih nekaj pism, je dal naslednja pojasnila: »Vem, da sta na Karlovem otoku živela Frank Wittmer in njegova žena Margareta. Prišla sta tja pred leti iz Nemčije in sta hotela svetu dokazati, da je mogoče v času najmodernejshe tehnike vendarle robinzonsko življenje. To sta tudi izvršila in sta živela poldrugo leto popolnoma brez vsake podpore, toda zadnjič sta vendarle sprejela pomoč prijateljev.

Po zadnjih pismih, ki sem jih bil prejel od njih, so živeli na Karlovem otoku samo zakonski par Wittmer in Nemec dr. Friderik Ritter ter njegova prijateljica Dora Karwin. Od dr. Ritterja sem nedavno prejel pismo, da sta bila prišla na otok tudi neka baronica pl. Wagner in njen prijatelj Phillipson. Ta dva pa da sta potem zopet odpotovala v Južno morje.

Dr. Ritter je dalje nedavno pisal pismo, v katerem je namigoval na nekak »skandal« na njegovem Robinzonovem otoku, ki je bil na nekak še nepojasnen način v zvezi s sedaj odkrito tragedijo. Pisal mi je med drugim: Vse Vam povem, ko pridete semkaj, kar upam, da se kmalu zgodi. Ne morem Vam vsega tega pisati, imam pa dokaze za to.

Hancock misli, da se je tragedija dogodila, ko sta oba moža poizkušala, da bi se s čolnom odpeljala na 50 milj oddaljeni Chathamski otok in tam oddala pošto. Čoln je potem zašel v vihar in oba je zaneslo na Marchenski otok, kjer sta našla smrt.

Razen usode gospe Wittmer ostane nepojasnjena še tudi usoda dvehletnega otroka Wittmerjevih. Ob vznemirjenosti izmed mrličev so našli majhen sveženj otroške obleke, a o otroku in materi ni bilo nobene sledi.

Captain Hancock je mnenja, da se je gospa

Wittmer oddaljila od obeh mož, ko je šla iskat vodo, potem pa ni imela več moči, da bi se vrnila na obalo. Kje bi bil pa ostal otrok, je uganka.

V nasprotju z ostalimi poročili izjavlja Captain Hancock, ki je prvi zvedel za dramo: na enem izmed Galapaških otokov, da zakonca Wittmer nista istovetna z dr. Ritterjem in njegovo tovarišico Doro Karwinovo. Oba para sta živela na otoku Santa Maria. Wittmerjevi so imeli razen dveletnega deteta, ki ga pogrešajo, še 14 letnega sina, o čegar usodi ni ničesar znanega.

Za poroko angleškega princa Jurija s princeso Ma ino, ki se bo 29. novembra vršila v westminstrski katedrali (na sliki), delajo tribune, da bo spreved lahko gledalo čimveč ljudi.

Boj med žrebci

Prepovedana igra na Malajskem otočju

Na Malajskem otočju, kjer vlada danes Evropa s svojo zakonodajo, so na skrivaj še doma stare malajške šege. Ena takih, od angleških oblasti prepovedana zabava, je dvoboj med žrebci, katero Malajci radi gledajo in jih skrivaj prirejajo na kakem malem otoku pri Singapuru. Očividno, ki je baje dobil pristop in to videl, opisuje ta boj tako-le:

Bojišče je bilo tik za hišami, elikovito obdano od kokosovih palm. Za ograjo so čepeli gledalci. Vse barve so bile zastopane. Prava vzorčna karta človeških barv. Celo nekaj belih obrazov se je svetilo iz rjave zmesi.

Privredli so konje. Dva žrebca. Krepke živali, iskrenih se oči in nepopisne ter neukrotljive sile. Privredli so ju vsakega skozi drugi vhod od nasprotni strani. Dva Malajca sta jima ročno snela povodce in naglo planila čez ograjo. Brez vsakih vezi sta si ognjevit živali stali nasproti. Glasno sta zarezgetala. Bojevitost sta s kopiti grebla zemljo. Svoji lepi in bojeviti glavi sta ponosno dvigala in jezno prhala. Niti za drobec sekunde ni drug drugega izpustil iz oči.

Gledalci so se začeli oglašati. Od zadaj se je tiho priplazil konjski hlapec z dolgim bičem. Tanki bič je zažvižgal in se opletel okrog bližnjega žrebca. Žival je planila naprej in z zadnjima nogama bila nazaj. Njegov nasprotnik je to imel za napad in je takoj zdirjal nasproti. Votlo je zabobnelo, ko sta konjski trupli trčili drugo ob drugo. Vnovič sta bojevitost zarezgetala. Visoko je letel pesek in prah. Žrebca skušata zadevati drug ob drugega s kopiti. Kakor vrtavka sta se vrtela, bila in izmikala. Zopet se oglašajo gledalci: »Žrebca sta lena! Nismo prišli zato, da bi gledali, kako se obdelujeta ti dve žrebeti. Škoda za naš denar. Kri hočemo videti! To ni boj!

Trupel še niso identificirali

V Los Angeles je dospela po radiu vest, da še ni bilo mogoče dognati istovetnosti obeh trupel, ki so ju našli na Marchenskem otoku. Obe trupli sta bili že zelo razpadli. Mogoče je, da sta to nemški raziskovalec Artur Wittmann in njegova žena Margareta. V bližini trupel so našli sveženj otroške obleke in gospa Wittmann je baje imela otroško obleko.

Poročilo pa vsekakor dopušča tudi možnost, da sta obe trupli moškega spola.

Ameriški radio v službi vere

Ameriška vlada je posebni komisiji strokovnjakov naročila, naj izdela predloge za reformo ameriškega radia. Ta komisija je povabila k sodelovanju svetovalce iz vseh vrst ameriškega javnega življenja, med njimi tudi več katoliških duhovnikov in laikov. Četrtno programa hočejo prepuštili verskim, vzgojnim, človekoljubnim in dobrodelnim organizacijam. Izkazalo se je namreč, da je mnogokje sovraštvo proti veri zelo ponehalo, odkar imajo katoličani v radiu svojo katoliško uro, kjer predavatelj razlaga katoliške resnice. Katoličani pa bi radiš videli, da bi ostalo pri dosežani razdelitvi in bi katoličani imeli svojo uro.

Uspeh katoliškega delovanja po radiu je res velik. Katoliški duhovnik p. Charles E. Coughlin je v ameriški državi Michigan imel hude boje z ondotnimi nasprotniki katoličanov. Posebno kapitalisti so patrova predavanja hoteli na vsak način preprečiti. To nasprotovanje je razumljivo, če pomislimo, da je patrova verska predavanja oddajalo 28 radijskih postaj. Duhovnik je zmagal! Podpiral ga je sam predsednik Roosevelt in tudi zvezni svet mu je pomagal. P. Coughlin je svetovalec v Beli hiši. Z njim skupaj je predsednik Roosevelt besedo za besedo prešudiral papežovo okrožnico »Quadragesimo anno«.

Odškodnino zahtevajo

Znano je, da je ameriška policija dolgo iskala glasovitega zločinca Dillingerja. Nekajkratov ga je že skoro imela, a mož je vselej srečno pobegnil, dokler ga v Čikagi ni ustrelil stražnik pred nekim kinom. Pri takih srečanjih je vsakokrat bilo hudo streljanje na obeh straneh. Ko so nekoč zasledovali Dillingerja in mu je policija pripravila zasledo v mali vasi Wisconsin, je prišlo poročilo, da se bliža Dillinger v takem in takem avtu. Policisti, ki so poznali neupogljiv Dillingerjev pogum, so vedeli, da s pogajanjem ne bodo ničesar dosegli. Ko je torej privozil označeni avto, je policija kratkotalo oddala vanj salvo. Avto se je ustavil, v njem sta ležala dva hudo ranjena človeka. Izkazalo se je, da sta bila dva nedolžna človeka, o Dillingerju pa ne sledu. To je bilo lanske pomlad. Ranjena možaka sta se zdravila ves ta čas in sta sedaj za silo zdrava. Sedaj zahtevata od države odškodnino. Zahteva pa jo tudi gospodična Ela Natalsky, ki je bila ranjena pred cikaškim kinom, ko je policaj ustrelil Dillingerja, ki je pravkar brezskrbno stopil iz kina. Tožbe vseh treh žrtev pa so bile odbite, češ, da ni postave, da bi v takem slučaju država morala plačati komu kako odškodnino. Pač pa vlada izjavlja, da bo taka postava v prihodnje potrebna.

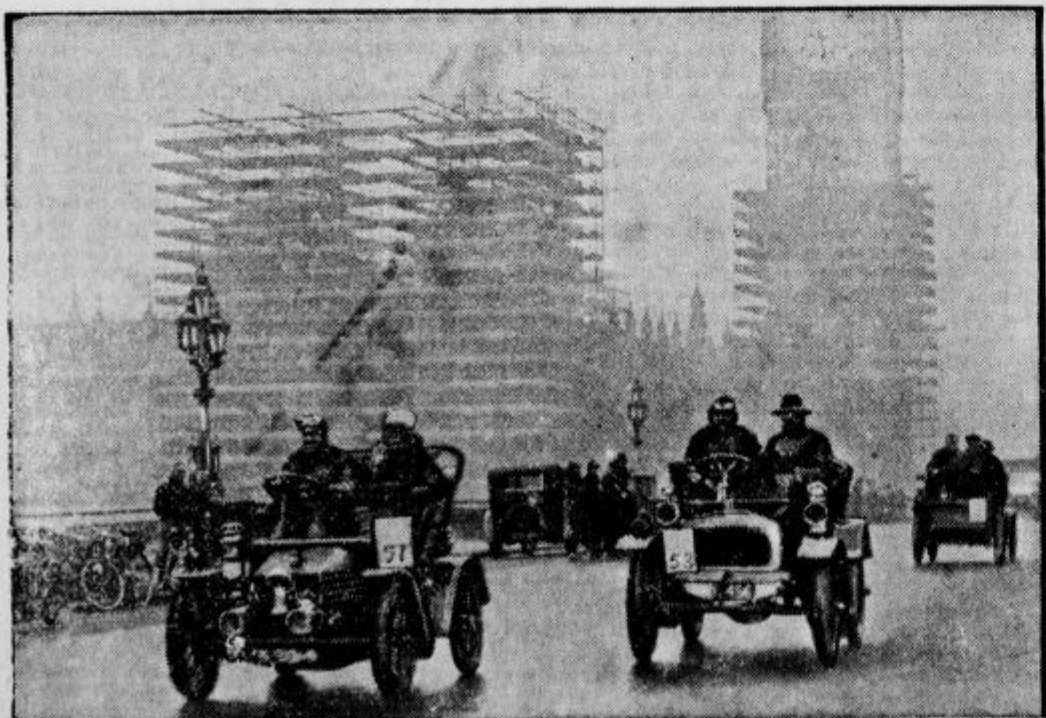
Tako-le bi bilo, ko bi se lastniki avtomobilov vozili le s tolikimi deli avtomobila, kolikor so jih plačali.

★

Med vajenci. Oskar: »Če se moj mojster razjezi, postane rdeč ko kuhan rak.« Benjamin: Čudno. Če se pa moj mojster razjezi, zardim jaz po obeh straneh.

Tako, zdaj pa lepo zaspi, moj srček, angelčki so pri tebi in te čuvajo. — Med večerjo pa se zasliši klic iz spalnice: »Mamica, mamica! — Kaj je, srček?« — »Angelček me je ugriznil.«

v njih. Ali so to še ljudje? Ali ni to tolpa krvoločnih zverj? Stud in groza me je spreletela. Kljub vročini me je spreletel mraz. Sedaj sem šele razumel, zakaj je kolonialna vlada te boje prepovedala.

Dirka starih avtomobilov, kakršna se je na 100 km vršila med Londonom in Brightonom — kakor vsako leto. Dirke so se smeli udeležiti le dirkači, kateri so imeli avtomobile najmanj l. 1905 narejene. Nekateri pa so celo iz l. 1900.

Napoleonova pisma na dražbi. Dražba je bila v Parizu. Napoleonovo pismo nevesti Jožefi je bilo prodano za 46.000 frankov

Gospodarstvo

Kontrola cen v Nemčiji

Med brzojavnimi vestmi smo že poročali, da je bil imenovan za komisarja za kontrolo cen dr. Goerdeler. Dr. Goerdeler je bil že svojočasno pred Brüningom komisar za cene in je zanimivo, da je izbral režim baš njega za kontrolorja in določevalca cen, ker ga smatra za strokovnjaka in poštenega uradnika, ki zna tudi energično nastopiti. Novi komisar se je podal pridno na delo in je zadnje čase izdal več daleč posegajočih odredb o cenah.

Najprej je izdal odredbo, po kateri mora šele on dovoliti kartelom določene cene za predmete dnevne porabe in ki so sploh nujno potrebni. Toda sel je še dalje in je odredil ponovno preiskavo glede vseh povišanih cen od 1. junija 1933 za važne predmete in storitve. Končno pa je prepovedal vse krajevne akcije glede cen. Te krajevne akcije so povzročile v gospodarskem življenju veliko zmedo in vnesle strah v vse gospodarske kroge, ker so se vsrile večkrat iz popolnoma političnih motivov, pa tudi motivov osebnega sovraštva proti nekaterim ljudem.

Zlasti pa je naperjeno delo novega komisarja proti kartelom. Odredil je takoj novo registracijo

kartelov. Obenem pa je dovolil veljavnost samo nekaterim povišanjem cen, ki so jih izvedli karteli. Vse kaže, da bodo svobode kartelov v najkrajšem času izredno prikrašane, vsaj za važne predmete ljudskega življenja in storitve.

Seveda položaj se ni popolnoma razčiščen, ker se še ne ve, koliko svojih izrednih polnomočij bo novi komisar izkoristil in bo treba počakati na efekt njegove politike.

Po najnovejših vestih iz Berlina je izjavil novi komisar za cene sledeče: Po vojni so se v poslovnem prometu razmahnile take konkurenčne metode, ki so nezdružljive s poklicno častjo in poslovno etiko. Uvedlo se je prodajanje pod lastnimi cenami in mora stroške za tako razmetavanje blaga nositi konkurenca. Temu bo treba stopiti na noge. Tudi v tem je naloga njegovega urada, da bo preprečeval take izrastle v trgovskem življenju kot je ravno razmetavanje blaga po prenikljivih cenah. Kdor je bil v svojih cenah nepošten, v bodoče ne bo imel več pravice do poravnalnega postopanja, ker je s prenikljivimi cenami namenoma oškodoval upnike. Če bo treba, bo poskrbel tudi za ureditev po kazenskih predpisih, ki jih bo v ta namen izpremenil.

Bolgarsko združništvo. Koncem leta 1932 je bilo v Bolgariji 2780 zadrug s 326.522 člani. Delež te zadrug so znašali 800 milj. levov, rezervni in drugi fond 239.6 milj., kreditne zadrug pa so imele 447.8 milj. levov vlog. Prevladujejo sicer kreditne, izredno važne pa so proizvajalne zadrug.

Madžarska trgovinska bilanca z Italijo. Iz Budimpešte poročajo, da je znašala v mesecu oktobru 1934 pasivnost mađjarske trgovine z Italijo 1.6 milj. pengov. V prvih 10 mesecih t. l. je dosegla pasivnost 8.5 milj. pengov. Mađjarska uvaža iz Italije predvsem polilabrike in tekstil. sirovine, največ pa izvažja v Italijo goveje živine (10 mesecev 1934 45 tisoč 483 glav) in pšenice (551.972 met. stotov).

Borza

Dne 23. novembra.

Denar

Neizpremenjena sta ostala danes le Curih in Praga, dočim so vsi ostali tečajji narasli.

V zasebnem kliringu je na naših borzah ostal neizpremenjen avstrijski šiling, ki je notiral 8.10 do 8.20. - Grški boni v Zagrebu 29.15-29.85, v Belgradu 28.65-29.35. - Angleški funt je na zagrebški borzi narasel na 229.86-231.46, dočim je na belgrajski notiral 230.08-231.68. - Španska pezeta v Zagrebu 5.70 blago.

Ljubljana. Amsterdam 2312.07-2323.43, Berlin 1371.25-1382.05, Bruselj 797.18-801.12, London 170.50-172.10, Curih 1108.35-1113.85, New York 3393-3421.26, Pariz 225.38-226.50, Praga 142.67 do 143.53, Trst 291.35-293.75.

Promet na zagrebški borzi 31.632 Din. Curih, Pariz 20.3425, London 15.425, New York 308.75, Bruselj 71.9375, Milan 26.33, Madrid 42.15, Amsterdam 208.70, Berlin 123.90, Dunaj 73.13 (priv. 56.80), Stockholm 79.55, Oslo 77.50, Kopenhagen 68.85, Praga 12.88, Varšava 58.20, Atene 2.93, Carigrad 2.50, Bukarešta 3.05, Buenos-Aires 0.77.

Vrednostni papirji

Tendence se je danes nekoliko ustalila in tudi v tečajih ni bilo znatnejših izprememb. Oslabla pa je promet, ki je znašal danes na belgrajski borzi 277.000 Din, na zagrebški borzi pa je bilo zaključenih 1000 dol. nominala 7% Blerovo posojilo in v begl. obveznicah. - Pozornost je vzbudil danes dvig delnic Narodne banke.

Ljubljana. 7% inv. pos. 70-71, agrarji 39.50 do 40.50, vojna škoda 329-331, begl. obv. 53-54, 8% Bler. pos. 61-63, 7% Bler. pos. 51-53, 7% pos. Drž. hip. banke 62-64.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. pos. 71 bl., agrarji 40.50 bl., vojna škoda 330-332, 12.330-334, 6% begl. obv. 54-55 (55), 8% Bler. pos. 62.25 do 62.50, 7% Bler. pos. 52-52.75 (52), 7% pos. Drž. hipot. banke 63-64. - Delnice: Narodna banka 4250 den., Priv. agr. banka 208-215, Osj. sladk. tov. 120 bl., Bečkerek sladk. tov. 750 bl., Osj. livarna 100 bl., Impeks 50 den., Trboveljska 100-105 (50 po 101).

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 69.50-71, agrarji 40.50 bl., vojna škoda 331-333 (332), 6% begl. obv. 54-55 (54.75), 8% Bler. pos. 63 bl., 7% Bler. pos. 52.50-53.50. - Delnice: Narodna banka 4300-4400, Priv. agr. banka 211-213 (211).

Žitni trg

Ljubljana. Pšenica bč. 78 kg 152-155, bč. 79 kg 1% 155-157.50; koruza umetno sušena 115-117, času primerno suha s kvaliteto garancijo 107.50 do 110, moka bč. nišla franko kolodvor Ljubljana brez 6% prometnega davka 230-235, banaška nišla 237.50-240, slav. nišla 227.50-230, otrobi pšenični debeli v vrečah 135-140, drobni v vrečah brez prometnega davka 110-115.

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena. Promet slab.

Sombor. Pšenica: bč. okol. Sombor 101 do 103, gšč. 103-105, srem. 104-105, slav. 109-111, ban. 103-105, ban. in bč. potiska 114-116. - Koroza: bč. žel. promptna suš. 59-61, bč. za dec. - Jan. 52-54, bč. suš. ladja 65-67. - Moka: št. 7 100-105, št. 8 90-95. - Otrobi: bč. promptni 70-75. Vse ostalo neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena. Promet 45 vagonov.

Živina

Mariborski svinjski sejem dne 23. novembra. Na današnji svinjski sejem je bilo pripelanih 56 prašičev. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5-6 tednov stari 50-70 Din, 7-9 tednov 80-90 Din, 3-4 mesece 120-150 Din, 5-7 mesecev 200-280 Din, 8-10 mesecev stari 350-380 Din, 1 leto stari 500-560 Din; 1 kg žive teže 5-6 Din, 1 kg mrtve teže 7.50-9 Din.

Ptijski živinski sejm. Konjski in goveji sejem dne 20. novembra je bil zaradi slabega vremena slabo založen. Pripeljali so 74 konji, 210 krav in telic in 91 volov in bikov, skupaj 375 glav. Kupčija je bila zaradi pomanjkanja kupcev slaba, in sicer so prodali komaj 155 glav. Cene za kilogram žive teže so bile sledeče: krave 1.25-2.50 Din, telice 3-2.75 Din, voli in biki 3-3.50 Din; konji pa od 700 do 3500 Din eden. Prihodnji sejem bo dne 3. decembra.

Sejem za prašiče v Ptuj, ki se je vršil v sredo, dne 21. novembra je bil slabo založen in tudi kupčija je bila slaba. Pripeljali so 165 svinj in 40 prašičev, skupaj 205 ščetinarjev. Od teh so prodali komaj 57 komadov. Cene so znatno padle, in sicer so bile za 1 kg žive teže sledeče: debeli 5.-6.50 Din, prolenki 4.25-5.25 Din, plemenske svinje 3.50-4 Din; prašičke, stare 8-10 tednov so prodajali od 40-80 Din komad. Kmečko ljudstvo je zaradi padca cen živine obupano. - Prihodnji sejem za prašiče bo 28. novembra.

Nov švicarski bančni zakon

Zvezni parlament v Bernu je po daljših razpravah sprejel nov švicarski bančni zakon, o katerem smo že svojočasno v »Slovencu« izbrpno poročali. Novi zakon stopi v veljavo dne 12. februarja, t. j. po poteku dobe, v kateri se lahko še vrši ljudsko glasovanje proti njemu.

Novi zakon je nastal po bančnih polomih leta 1931, ki so občutno zadeli švicarsko gospodarstvo in katerih posledice se čutijo še sedaj. Glavni namen novega zakona je, ustvariti zoper ugodna tla za zaupanje, ki je danes v gospodarskem življenju narodov tako zelo potrebno. Novi zakon je tudi pomemben z ozirom na veliko razširjenost bank v Švici. Saj ima Švica pri komaj 4 milijonih prebivalcev 321 zavodov s skupno 3055 podružnicami in agencijami. Vloge bank znašajo 16 milijard frankov, lastna sredstva pa 2.5 milijarde švic. frankov.

Glavna določila novega zakona se nanašajo: Delokrog poslovanja mora biti natančno orisan. Nadzorstvo mora biti popolnoma ločeno od uprave. Banke morajo predlagati večmesečne bilance, večje banke z vsoto nad 100 milijonov frankov celo vsak mesec. Nadalje morajo obvestiti narodno banko o večjih poslih z inozemstvom, narodna banka pa ima pravico veta proti takim poslom. Revizijo denarnih zavodov izvršujejo pooblaščen revizorji. Poročila teh pa so zopet podrejena posebni bančni komisiji, ki sestoji iz 5 strokovnjakov. Ta komisija ima med drugim pravico odrediti izredno revizijo itd.

★

Jugoslovansko-nemška trgov. zbornica. V Berlinu je bila te dni osnovana jugoslovansko-nemška trgovinska zbornica ter je bil za predsednika izvoljen bivši nemški poslanik na našem dvoru g. Duclour Ferronice. V najkrajšem času se bo v Belgradu osnoval poseben odbor za pospeševanje jugoslov.-nemških odnošajev.

Mariborska carinarnica v prvem polletju. Promet prvega polletja (od začetka aprila do konca septembra 1934) se izraža v naslednjih številkah: Uvoženega je bilo 22,344.163 kg blaga v vrednosti 155,051.332 Din. Carine se je skupilo pri uvoženem blagu Din 29,894.987.15, pri izvozu pa samo Din 64.933. Blago smo uvažali preko Maribora iz 23 različnih držav. Na prvem mestu stoji Avstrija z vrednostjo 39,949.593 Din, na drugem Češko-slovaška z 31,203.656, sledi Nemčija z 23,825.972, potem USA z 20,863.095 in Italija s 13,262.777 Din. Uvažalo pa se je največ železa, železne pločevine, papirne mase, papirja, predvira iz umetne svile in bombaža, stroji, gline. Od tega je Maribor sam porabil največ tekstilnih surovin, ostalo pa se je po večini uvažalo v notranjost države.

Koledarček Osrednjega društva jugoslovanskih obrtnikov za dravsko banovino v Ljubljani je izšel ter se narača pri Osrednjem DJO v Ljubljani, Rimska cesta 19. Vsebinsko koledarčka je vsestranska ter ta tretji Koledarček DJO za l. 1935 samo izpopolnjuje doslej izišla koledarčka za l. 1933 in 1934 s svojo vsebino. Koledarček za leto 1935 vsebuje popisno osebnih podatkov. Nekrolog s sliko pokojnega Nj. Vel. kralju Aleksandru I. ter sliko Nj. Vel. kralja Petra II. Mednarodne cestne znake z opisom in sliko. Koledar za zadnje polletje 1934 in celo leto 1935 in prvo polletje 1936. Opis o organizaciji DJO s seznamom članov upravnega odbora osrednjega DJO in vseh podružnic. Članek o pomenu in ustroju gospodarskih zbornic. Seznam obrtniških združenj dravske banovine. Pod poglavjem elektrotehnika izrčen opis o elektrotehničnem razsvetljavi za določitev velikosti žarnice in posameznih prostorih s tabelami. Pregled kovin in spajalni pripomočki. Sledijo tabele za I in U nosilce, ter tabela za plinske cevi in T železo. Pod Mizarstvo je izrčen članek o mizarškem detajlnem risanju. Pod Stavbarstvo; razne tabele za obremenitev in trdnost betona, dopustne napetosti zidovja v stenah in obokih, dopustna obremenitev terena v kilogramih na centimeter ter razne manjše tabele in navodila k temu. Sledje mere in uteži. Pregled vseh izšlih pravilnikov in uredb zbranih na podstavi določil obrtnega zakona. Najetje kredita pri Obrtni banki v Ljubljani zaključuje izbrano gradivo, nakar sledje se izkazi naslovov in drugo. - Cena znaša 12 Din.

Proračun vrbaske banovine znaša za 1935-1936 36 milj. Din in se začne pred banovinskim svetom razprava o njem 20. decembra 1934.

Dobave. Strojni odd. ravn. drž. žel. v Ljubljani sprejema do 30. septembra t. l. ponudbe glede dobave 50 kg naravnega vazelina, 100 kg mazinkega mila in 150 kg tekočega mila. Pogoji so na vpogled pri istem oddelku.

Dobava živil. Dne 30. novembra bo pri Komandi drav. div. obl. v Ljubljani pogodbeno licitacija glede dobave 10.000 kg masti, 1600 kg kave, 300 kg kavinih konzerv, 2000 kg praženega ječmene, 600 kg paprike, 3500 kg kisa in 260 kg čaja; dne 7. decembra pa glede dobave 46.500 kg svinjske masti. Pogoji so na vpogled pri omenjeni komandi.

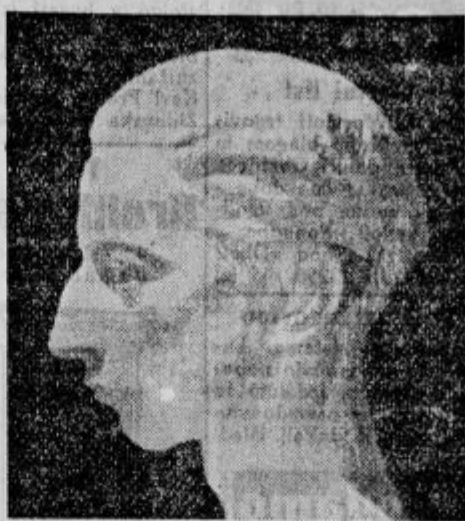
PRI HRIPI, INFLUENCI IN PREHLADU

se priporoča navadno tudi masaža; za masažo je dobra »Alga«. Pri hripi, influenci, prehladu namočite krpo z »Algo« in nalahno masirajte bolniku prsa, hrbet, roke, noge, vrat in čelo. Masaža z »Algo« ublažuje bolečine, krepi in osvežava bolnika. Po masaži nastopi mirno in zdravo spanje.

»Alga« se dobiva v lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah. 1 steklenica 14 Din.

(Reg. S. br. 18117/32)

Inozemsko priznanje R. Kumpu

Slovenci običajno premalo cenimo sinove lastnega naroda. Kar ne moremo verjeti, da bi mogel naš človek toliko napraviti kakor kak inozemec in tudi naše domače delo se mnogo manj ceni kakor inozemsko, pa četudi je dostikrat mnogo boljše kakor kaka uvožena stvar. To opazujemo povsod in tudi v sportne vrste se je žal vrinilo to napačno naziranje. Smo sicer res majhen narod, kar pa na naši žilavosti in sposobnosti prav nič ne spremeni in v marsičem lahko tekmujejo z velikimi narodi. Rad priznam, da smo se že marsikaj naučili, zlasti na sportnem polju od inozemcev, vendar moram na drugi strani poudariti, da smo tudi sami marsikaj ustvarili, kar je tudi tuju imponiralo.

Malo imamo strokovnjakov in še te, kadar se pojavijo s kakim novim delom, take raztrgamo, da morajo imeti železno voljo poleg največjega idealizma, da sploh še kaj napravijo. Saj ni nihče, popoln in gotovo so kake pomankljivosti v delih, ki jih dajejo narodu naši najboljši sportniki, vendar se da tudi stvarno kritizirati tako, da se ne odvzame avtorju sleherne volje do nadaljnjega dela. Kritika mora biti objektivna, a vendar taka, da avtorja navdušimo za nadaljnja in še boljša dela. In tako se je zgodilo tudi našemu smučarskemu strokovnjaku Robertu Kumpu, ki nam je podaril že dve smučarski knjigi: Smučanje in Ski. Prva je namenjena začetnikom in vsem smučarjem, ki hočejo priti v tej lepi sportni panogi do kake višine, slednja, t. j. Ski, je pa knjiga brez teksta, katerega nadomeščajo same slike, katerih je izredno mnogo in ki povedo prav vse. Ta knjiga ni namenjena samo sinovom našega naroda, ampak vsem, ki se bavijo z belim sportom. Sedaj pa pogledimo, kako se dijo inozemci o tem odličnem Kumpovem delu.

»Frankfurter Zeitung«, ki ima v Nemčiji eno najboljših sportnih rubrik, je pod naslovom »Raritatenkabinett des Skilaufes« objavila daljši članek, v katerem piše pisec o smuku, o prometu (salto) s smučmi, o smučskih skokih brez snega, o Birgerjevem 92-meterskem skoku v naši Planici, in končno preide na Kumpovo knjigo »Ski«, o kateri pravi tole: »Ein ganz originelles Skilchrbuch ohne Worte, geschrie-

ben —, nein, gezeichnet von einem Südlawen uer aus der Isolierung seiner Muttersprache im We...onzert eine selbst Chinesen verständliche Tugend machte und damit vielleicht noch zu einem Welterfolg kommt...«

Ce bi Kump s svojo knjigo drugega ne dosegel kot to, da tak list, kakor je »Frankfurter Zeitung« sploh kaj piše o naši sportni literaturi, s katero je danes svet že takorekoč preplavljen — mu moramo biti vsi hvaležni za njegovo delo. Navedena nemška ocena pa ne potrebuje nobenega komentarja. I. K—er

Prevenstvo II. razreda

IGRISCE SLOVANA bo jutri popoldne pozorišče dveh zanimivih drugorazrednih prvenstvenih tekem.

V prvi tekmi nastopita stara rivala Slovan-Grafika. Ta derby bo brez dvoma ena najbolj narečih tekem, kar se jih je dosedaj igralo v okvirju jesenskega drugorazrednega prvenstvenega tekmovanja.

SK Slovan. V nedeljo ob 9 na igrišču sledeči igralci: Moša III, Martinčič, Jovanovič, Jerančič, Poljšak, Batič, Sinček, Vasiljevič, Por, Kobač I in Jankovič. Igra se trening tekma s SK Grafiko. Sodi g. Pečar. — Popoldne pa naj bodo v garderobi najkasneje ob 12.30: Bunc, Kobač II, Grm, Dežman, Uhan, Sinčole, Thuma, Kolaric, Gerjol, Keravec in Stojanovič. Stranški sodnik Jerančič, Reditelji: Čerček, Makovec Oto, Makovec Pepček, Martinčič, Prele, Sinček, Kobač in Pavlič. — Tajnik II.

V drugi tekmi pa se srečata Mars in Mladika. Tu je skoraj siguran favorit Mars, toda podcenjevanje ni nikdar dobro in prav lahko se zgodi, da bo žel Mars razočaran z igrišča. Ker imajo vsi štirje klubi precej navijačev, je pričakovati precejšnjega obiska. — Sodnik pri prvi tekmi bo g. Jordau, pri drugi pa g. Mrdja. Vstopnina nizka.

Prav tako nastopijo jutri v prvenstvenih tekmah na IGRISCU JADRANA v Kolesiji sledeči štirje tekmovalci: Kot prvi par se srečata Svoboda in Reka ob 12.45. Svoboda ima pozitivno moštvo, ki bo Reki gotovo onasen nasprotnik. Ob 14.30 pa pomerita dve mudi Jadrana in Slavija. Po neuspelem startu prošle nedelje bo moral Jadrana napeti vse sile, da si izboljša svoj položaj v prvenstveni tabeli. Ker je vstopnina nizka in velja na obe tekmi, obiskovno vjudno vabimo, da prireditev čim številneje poseti.

★

Popravi! Pri včerajšnjih smučarskih vajah: »a«i hočemo smučati, se mora pravilno glasiti: Pri vaji 28 — glej sliko 17 in pri vaji 29 — glej sliko 16!

Celjski sport. Jutri bo ob pol 15 na igrišču pri »Skalni kleti« prvenstvena drugorazredna nogometna tekma med SK Atletikom in SK Gumpom. Ob 15 bo istotam predtekma med rezervama obeh imenovanih klubov.

SK Korotan. Ljubljana. Jutri ob 9.30 v sportni sobi zbor za vzdržnostno hojo. Če bo deževalo, bomo telovadili.

ISK Primorje (lahkoatletska sekcija). Zaradi nastopa pri »Teku združenja« dne 1. decembra se na seštaneh nocoj ob 19 vabijo naslednji atleti: Čurda, Gombac, Grad, Gabrsek, Krevs, Krajač, Ogrič, Franca, Ošabnik, Šrakar Ivan in Franc, Svetina, Stembal, Zorica, Aleš, Lukež, Čebuli, Simončič in Baloh. Vabljenci so tudi ostali atleti, ki želijo nastopiti pri teku. Tem potom se opozarjajo na start atleti izven Ljubljane: Goršek, Hlebec, Igljič, Mav, Mersek, Oblak, Ogrič, Miran, Pogačnik, Jože, Perko, Prelog, Slaničar, Krevs, Skušek in Kovarčič. Istočasno se na seštaneh zaradi odgovora o organizaciji vabijo geometer Černe, Kurnavner, Luin, Inž. Batič, Rale D., Putinja, Favetti, Sosič, Zanesljivo in to! — Obveščamo že danes vse članstvo lahkoatletske sekcije, da se bo ob priliki svečane razdelitve daril »Teke združenja« vršila svečana zabava na Nj. Vel. kralju Petra II., ki bo za vse članstvo lahkoatletske sekcije obvešana.

★

Na Norveškem je smučarska sezona že v polnem razmahu. Preteklo nedeljo je namreč obiskalo 40.000 smučarjev Holmenkollen, kjer je že dovolj snega. Tudi skakalci so že na delu. V Kongesbergu je namreč skočil isto nedeljo skakalec H. Beck 52 m brez padca.

VOJNE NE NOGAVICE ROKAVICE - MAJICE

KOMPLETNE POTREBSČINE ZA KROJAČE IN ŠIVILJE,

nadalje: bogata zaloga zimskega triko-per-la, žeton h robcev, toaletnih potrebščin, kravat, vsakovrstnega modnega blaga itd., po najnižjih cenah pri trdki

Josip Petelinc, Ljubljana za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

KUBANY-JEV MATE ČAJ
Pravni ter krepih živcev in mislic, razvija prebavo, da a svetla regularna delovanje, a.ca in ledvic. Kd r ga redno pije, se mu ni bati ne gubit ne revne. Uobi se v vseh lekarnah v originalni zavoju ob ovin 5.-, ali pri zastopstvu: Lekarna Mr. Milivoj Leustek, Ljubljana, Resljeva c. 1, ako pošljete v na-rej Din 10.-, Sportniki turist lovci nogometaši: pijte ga redno!

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesom je mast CLAVEN - Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz tvornice in glavnega skladišča

M. Brniak, lekarnar, Sisač. Varujte se poitvor!

† Zapustil nas je za vedno naš nadvse ljubljani soprog, oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

Lovrenc Sattler

danes, dne 23. t. m., po dolgi in mučni bolezni, previden s tolažili sv. vere.

Pogreb predražega pokojnika bo v nedeljo, dne 25. novembra 1934 ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Sv. Petra c. 78 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Brno, Sk. Loka, 23. XI. 1934.

Fani roj. Jenko, soproga, Rudolf, Fanika poroč. Pavlin, Mara, Emil, Krista poroč. Mlejnkova, sinova in hčere: Roman Milan, nečak — in ostalo sorodstvo.

Zahvala

Za sočustvovanje in vsem, ki ste mojega nepozabnega moža, brata, strica in svaka, gospoda

dr. Rudolfa Schmidta

starešino srezkega sodišča v Radečah

spremili k večnemu počitku in ga obdarovali z venci in cvetjem, se najsrčneje zahvaljujemo. Posebno se zahvaljujemo za spremstvo godbe in gniljivo petje v Radečah in Kamniku.

Ivanka Schmidt, žena in ostali sorodniki.

